

NOVÁČIK
80. zbor Ginko Piešťany

Vypracovala
Oddielová rada 2. oddielu skautiek Čuknkšipi čokan

2024

Obsah

Úvod	1
1 Skautský zákon a sľub	2
1.1 Skautský sľub	2
1.2 Skautský zákon	3
1.3 Použité zdroje	4
2 Skautské heslo a príkaz dňa	5
2.1 Použité zdroje	6
3 Skautská symbolika	7
3.1 Skautská ľalia	7
3.2 Ďalšie insígnie	8
3.3 Deň zamyslenia	8
3.4 Deň sv. Juraja - deň so skautskou šatkou	8
3.5 Použité zdroje	9
4 Pozdravy	10
4.1 Použité zdroje	11
5 Skautská hymna a nástupy	12
5.1 Skautská hymna	12
5.2 Nástup	12
5.3 Použité zdroje	14
6 Štruktúra skautingu	15
6.1 Družina	15
6.2 Oddiel	16
6.3 Zbor	16
6.4 Oblast'	16
6.5 Ústredie SLSK	17
6.6 Snem SLSK	17
6.7 Náčelníctvo	17
6.8 Použité zdroje	17

7 Skautské organizácie	18
7.1 WOSM	18
7.2 WAGGGS	18
7.3 Použité zdroje	19
8 História skautingu	20
8.1 Významné osobnosti skautingu	20
8.2 Časová os	22
8.3 Skauting v Piešťanoch	23
8.4 Použité zdroje	24
9 Rovnošata	25
9.1 Nášivky a odznaky	26
9.1.1 Ocenenia a vyznamenania	27
9.1.2 Funkčné označenia	28
9.2 Šatky	28
9.3 Použité zdroje	29
10 Morseovka a šifry	30
10.1 Morseova abeceda	30
10.2 Šifry	32
10.2.1 Morseovkové šifry	32
10.2.2 Caesarova šifra	33
10.2.3 Šifra Márie Škótskej	33
10.2.4 Mravce v klietke	34
10.3 Použité zdroje	35
11 Uzly	36
11.1 Ambulačný uzol	36
11.2 Rybárska spojka	36
11.3 Osmičkový a dvojitý osmičkový uzol	36
11.4 Škótova spojka	37
11.5 Lodný uzol	37
11.6 Prusik	37
11.7 Skracovačka	38
11.8 Uzel dobrého skutku	38
11.9 Použité zdroje	39
12 Prvá pomoc	40
12.1 Telefónne čísla na záchranné zložky	40
12.2 Krvácanie	40
12.3 Popáleniny	41
12.4 Zlomeniny	41
12.5 Podvrnuté a narazené končatiny	42

12.6	Úpal	42
12.7	Bezvedomie	43
12.7.1	Resuscitácia	44
12.7.2	Stabilizovaná poloha	45
12.8	Uštipnutia a uhryznutia	45
12.9	Šok	46
12.10	Dusenie	47
12.11	Epilepsia	48
12.12	Privolanie záchranky	48
12.13	Použité zdroje	49
13	Ohne	50
13.1	Zásady pri zakladaní ohňa	50
13.2	Zapálenie ohňa	51
13.3	Rozdelenie ohňov	52
13.3.1	Úžitkové ohne	52
13.3.2	Slávnostné ohne	54
13.4	Bezpečnosť pri ohni	55
13.5	Správanie sa pri slávnostnom ohni	55
13.6	Použité zdroje	56
14	KPZ	57
14.1	Použité zdroje	59
15	Vhodná výstroj	60
15.1	Balenie batohu	60
15.2	Čo nosiť na výpravy a družinovky	60
15.3	Balenie spacáka	61
15.4	Obuv	61
15.5	Oblečenie	61
15.6	Použité zdroje	62
16	Mapy	63
16.1	Mierka mapy	63
16.2	Kompas a buzola	64
16.3	Vrstevnice	64
16.4	Orientácia na mape	65
16.5	Pochodové značky	66
16.6	Použité zdroje	67
17	Správanie sa v prírode	68
17.1	Pohyb v prírode	68
17.2	Stanovanie	69
17.3	Použité zdroje	71

18 Práca s nástrojmi	72
18.1 Krížová väzba	72
18.2 Sekera	73
18.3 Nôž	73
18.4 Brúsenie	73
18.5 Bezpečnosť	74
18.6 Použité zdroje	75

Úvod

Milý braček, milá sestrička,

dostáva sa ti do rúk zborová príručka Nováčik. Nájdeš v nej všetky vedomosti a zručnosti, ktoré budeš potrebovať vo svojom ďalšom skautskom napredovaní, či už je to zakladanie ohňa, práca s mapou, poznanie skautskej symboliky a ďalšie.

Na konci tejto cesty ťa čaká nováčikovská skúška. Po jej zložení slávnostne dostaneš skautskú šatku so zeleným lemom. O tom, kedy budeš skúšku robiť, ťa bude včas informovať tvoj radca. Zvyčajne sa koná počas skaутského tábora rok po vstupe ku skautom, no nie je to pravidlom. Nemáš sa čoho báť a nezabúdaj, že nie si na to sám. Všetko potrebné sa naučíš so svojím radcom a družinkou.

Táto príručka je rozdelená na 18 kapitol podľa tém. V modrých rámkoch nájdeš tipy a rady, ktoré by sa ti mohli hodíť. V žltých nájdeš čosi zaujímavé navyše, toto však nemusíš na skúšku vedieť.

Na záver ti želáme veľa úspechov a dúfame, že ti táto príručka pomôže k úspešnému zloženiu nováčikovskej skúšky.

Oddielová rada Čunkšipi čokan

1 Skautský zákon a sľub

s. SVET'A

1.1 Skautský sľub

V sľube a zákone je podstata skautingu. Nie je jednoduché ich dodržiavať, ale ten kto sa o to snaží, je vzorom pre ostatných a je správnym skautom. Pri skladaní skautského sľubu prijímame skautské ideály za svoje verejne pred všetkými. Sľub je dobrovoľný záväzok a jeho zložením sa skaut stane plnohodnotným členom nášho hnutia. Náš sľub platí po celý život. Zložením skautského sľubu tiež získavame sľubový odznak, ktorý je umiestnený približne 40 mm nad stredom ľavého vrecka skautskej košeli. Odznak je podložený modrým trojlístkom.

To, že sa v sľube spomína Boh, neznamená, že by mali byť všetci skauti kresťania. Skauting je predsa otvorený všetkým náboženstvám bez výnimky. Každý si pod pojmom Boh predstaví niečo iné – Ježiša, Budhu, vesmírnu Silu... Plnením povinností voči Bohu sa myslí hlbšie spoznávanie duchovného rozmeru sveta, hľadanie Čohosi Viac.

Sľubujem na svoju česť, že sa vynasnažím zo všetkých síl

- ※ plniť si povinnosti voči Bohu a svojej vlasti,
- ※ pomáhať v každom čase svojim blížnym,
- ※ dodržiavať skautský zákon.

Tak mi Pán Boh pomáhaj!

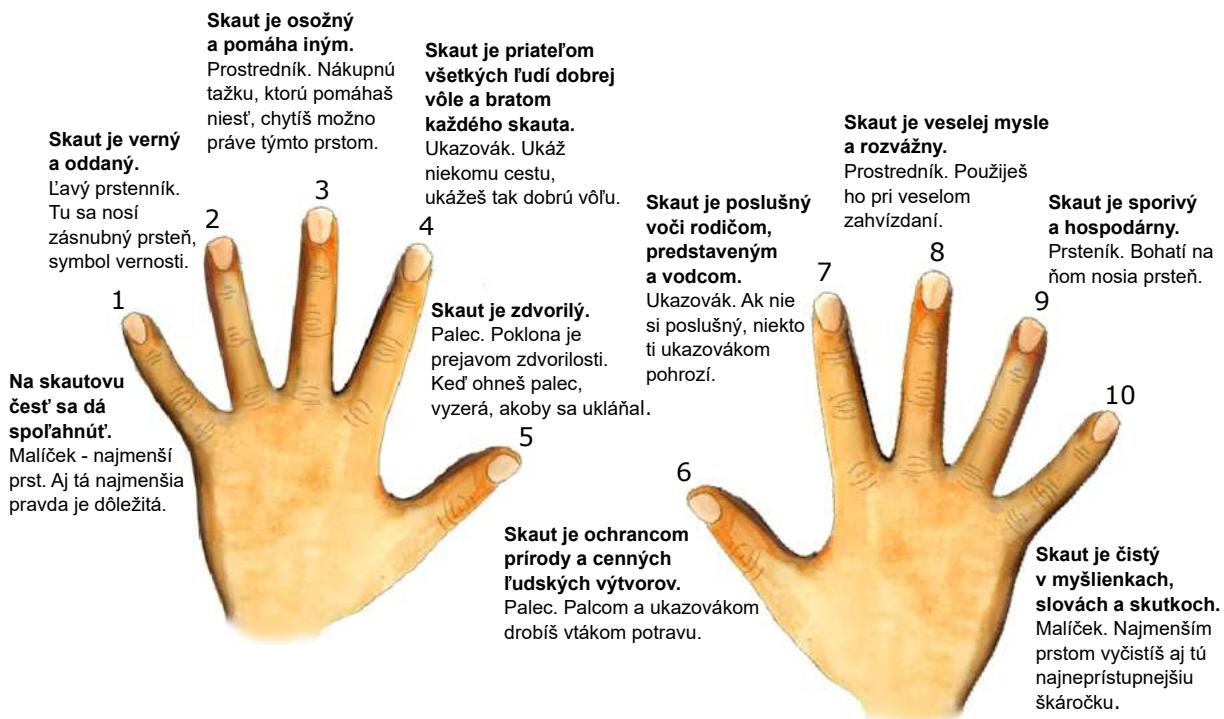

1.2 Skautský zákon

Skautský zákon hovorí o tom, akým by mal byť skaut a aké vlastnosti by mal mať. Je návodom pre skautov, ako žiť podľa skautských princípov. K jeho dodržiavaniu sa zaväzujeme skautským sľubom.

- 1. Na skautovu česť sa dá spoľahnúť.**
- 2. Skaut je verný a oddaný**
- 3. Skaut je osožný a pomáha iným.**
- 4. Skaut je priateľom všetkých ľudí dobrej vôle a bratom každého skauta.**
- 5. Skaut je zdvorilý.**
- 6. Skaut je ochrancom prírody a cenných ľudských výtvorov.**
- 7. Skaut je poslušný voči rodičom, predstaveným a vodcom.**
- 8. Skaut je veselej mysle a rozvážny.**
- 9. Skaut je sporivý a hospodárny.**
- 10. Skaut je čistý v myšlienkach, slovách a skutkoch.**

Ak si niekedy nebudeš vedieť dať rady, ako sa zachovať, skús sa pozrieť na svojich 10 prstov. Možno v nich nájdeš napovedu v podobe nejakého bodu skautského zákona.

Obr. 1.1: Prstová pomôcka na naučenie sa skautského zákona

1.3 Použité zdroje

- 23. zbor Nitrava Nitra. *Zákon, hymna, slub, heslo...* [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://www.nitrava.sk/o-nas/skauting/zakon-hymna-slub-heslo>>.
- Junák - český skaut - Křížovatka. *Slib a zákon* [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://krizovatka.skaut.cz/skautska-vychova/skautska-vychovna-metoda/2021-04/slib-a-zakon>>.
- KAKODY, V. a kol. *Ceremoniály v Slovenskom skautingu – metodika o obradoch a rituáloch*. Bratislava: Slovenský skauting, 2019.
- Přístav Třináctka Opařany. *Jak si zapamatovat zákony skautek?* [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<http://trinactkaoparany.cz/divci-oddil/cteni-od-nas-pro-vas/jak-si-zapamatovat-zakony-skautek>>.
- Stanovy Slovenského skautingu. Slovenský skauting, 2021.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

2 Skautské heslo a príkaz dňa

S. MUFFIN

Heslo: **BUĎ PRIPRAVENÝ!**

- ⇒ Skaut má byť pripravený na každú situáciu.
- ⇒ Skaut má byť vždy pripravený rýchlo, dobre a v pravý čas pomôcť.

Príkaz dňa: **Denne aspoň jeden dobrý skutok!**

- ⇒ Dobrý skutok je čin, ktorý konáme pre iného človeka zadarmo, bez nároku na odmenu a z vlastnej vôle.
- ⇒ Napr. vyzbieraš odpadky, pomôžeš spolužiakovi s úlohou, podelíš sa s desiatou...

V našich životoch by sme sa neustále mali riadiť skautským sľubom a zákonom, ktoré nám slúžia ako návod. Návod na to, ako byť stále lepším a robiť tento svet o niečo krajskím aj prostredníctvom dobrých skutkov (denný príkaz). Nezabúdaj však byť neustále pripravený (skautské heslo) na rôzne nečakané situácie a prekážky, ktorými ti bude život na tvojej ceste za „najlepšou verziou samého seba“ neustále komplikovať.

2. SKAUTSKÉ HESLO A PRÍKAZ DŇA

Čosi navyše

Jednotlivé vekové kategórie majú rozličné heslá:

- ❖ Včielky/vlčatá: Bud' stále lepší!
- ❖ Skauti/skautky: Bud' pripravený!
- ❖ Rangeri/rangerky: Ved' príkladom!
- ❖ Roveri/roverky: Slúžim!

2.1 Použité zdroje

- ŠVEDA, P. a kol. *Nováčik*. Bratislava: Slovenský skauting, 2018.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

3 Skautská symbolika

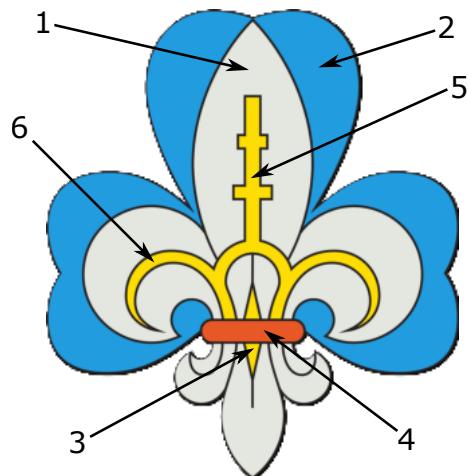
S. AILA

Symbol je vec, osoba alebo jav predstavujúci určitú myšlienku (napr. Ľalia je symbolom čistoty). Symboly posilňujú vzťahy členov k organizácii, dávajú im identitu a hrdosť na to, že sú skautmi, napomáhajú vytvárať jednotu.

Medzi skautské symboly patrí: skautská Ľalia, hymna, rovnošata, vlajky, oddielové a družinové symboly...

3.1 Skautská Ľalia

Skautská Ľalia je symbolom slovenských skautov a skladá sa z týchto časťí:

Obr. 3.1: Slovenská skautská Ľalia

Ľalia (1) a trojlístok (2). Ľalia je symbolom čistoty a jej tri lístky pripomínajú tri body skautského sľibu. Stredný list zdobí magnetická strelka kompasu (3), ktorá ukazuje správnu celoživotnú cestu priamo vpred. Myšlienku, že skaut sa nemá za žiadnych okolností odchýliť od cesty dobra, dopĺňajú dva postranné listy Ľalie, ktoré sa stáčajú svojimi koncami k stredu znaku. To znamená, že odchýlenie od správnej cesty nevedie dopredu, ale naspäť. Páska svornosti (4) obopínajúca Ľaliu v strede je symbolom bratstva skautov celého sveta. Slovenskú Ľaliu doplňa znak Slovenska – dvojkríž (5) na trojvrší (6).

3.2 Ďalšie insígnie

Každý zbor, oddiel či družinu reprezentujú a spájajú ich symboly – insígnie. Pre každý zbor, oddiel či družinu sú tieto symboly jedinečné.

Zborová nášivka: obsahuje číslo a názov zboru a grafické spracovanie.

Oddielová nášivka: nachádza sa na nej číslo a názov oddielu.

Družinová nášivka: tvorí ju obrázok zvieraťa, kvetu či veci, ktoré symbolizuje názov družiny.

Z vlajok poznáme zborovú, oddielovú a družinovú.

9. ODDIEL SKAUTIEK
BYSTRÉ VYDRY

3.3 Deň zamyslenia

Tento deň tak isto oslavujú skauti na celom svete na počest narodenín B.P.-ho a Olawe. Svetová organizácia WAGGGS každý rok pripraví balíček aktivít, ktoré ti pomôžu sa zamyslieť nad sebou samým a tvojou cestou skoutingom. Tieto aktivity môže robiť ktokoľvek, no sú viac smerované pre skautky ako skautov.

Obr. 3.2: Zborová, oddielová a družinová nášivka

3.4 Deň sv. Juraja - deň so skautskou šatkou

Sväty Juraj je patrónom skautov a jeho sviatok oslavujú skauti na celom svete 24. apríla. Podľa legendy zachránil kráľovstvo pred drakom. Taktiež je sv. Juraj symbolom rytierstva, vďaka čomu sa stal našim patrónom. Na Slovensku v tento deň nosíme celý deň skautskú šatku, aby sme ukázali, že sme hrdými skautmi.

Obr. 3.3: Sv. Juraj, patrón skautov

3.5 Použité zdroje

- 68. zbor Biele vrany Košice. *Predávané časti skautskej rovnošaty* [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://www.68zbor.sk/index.php/ako-sa-prihlasit/1293-predavane-casti-skautskej-rovnosaty>>.
- BEŽILLA, J. a kol. *Radcovský kurz – handouty pre účastníkov*. Bratislava: Slovenský skauting, 2017.
- BEŽILLA, J. a kol. *Radcovský kurz – manuál pre organizátorov*. Bratislava: Slovenský skauting, 2017.
- GORDY L. *How Saint George’s Dragon Got Its Wings* [online]. JSTOR Daily, 2020 [cit. 2023-10-27]. Dostupné z <<https://daily.jstor.org/how-saint-georges-dragon-got-its-wings/>>.
- Organizačný poriadok, Kapitola č. 14 – Skautská symbolika. Slovenský skauting, 2020.
- Organizačný poriadok, Kapitola č. 15 – Rovnošata. Slovenský skauting, 2023.
- Pricemania. Totem 110. zbor [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://www.pricemania.sk/nasivky/totem-110-zbor/>>.
- Výšivkovo. Družinová nášivka – Štúka [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://www.vysivkovo.sk/druzinove-nasivky/druzinova-nasivka-stuka/>>.
- Wikimedia Commons. File:Znak slsk.svg [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Znak_slsk.svg>.

4 Pozdravy

S. KATKA

Obr. 4.1: Malý pozdrav

Malý pozdrav

- ➔ Používame ho, keď nemáme na hlave klobúk.
- ➔ Pravá ruka je zdvihnutá do výšky ramena, ukazovák, prostredník a prstenník vyrovnané, palec prekrýva malíček.
- ➔ Tri vyrovnанé prsty symbolizujú tri body skautského sľubu, palec prekrývajúci malíček symbolizuje, že v skautingu silnejší chráni slabšieho.

Úplný pozdrav

- ➔ Používame ho, keď máme na hlave klobúk.
- ➔ Prsty sú v rovnakej polohe ako pri malom pozdrave, prostredník sa dotýka okraja strechy klobúka.

Podanie ľavej ruky

- Podanie ľavej ruky, malíčky sa prekrížia.
- Ľavá ruka preto, lebo je bližšie k srdcu. Pozdrav sa pôvodne Baden-Powell naučil od juhoafrického kmeňa Ashanti. Keď chcel domorodý bojovník niekomu prejaviť dôveru, položil štít a pozdravil ho ľavou rukou.

(a) Úplný pozdrav

(b) Podanie ľavej ruky

4.1 Použité zdroje

- 30. zbor Bistersa Považská Bystrica. *Skautský pozdrav [online]*. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://scouting.webnode.sk/home3/zaklady-skautingu/skautsky-pozdrav/>>.
- Družina Medvědi. *Skautský pozdrav [online]*. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<http://m.medvedi-tulaci.webnode.cz/skautsky-pozdrav/>>.
- Organizačný poriadok, Kapitola č.14 – Skautská symbolika. Slovenský skauting, 2020.
- ŠVEDA, P. a kol. *Nováčik*. Bratislava: Slovenský skauting, 2018.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

5 Skautská hymna a nástupy

S. MEGGI

5.1 Skautská hymna

Skautská hymna je súčasťou skautskej symboliky. Zvykne sa spievať každé ráno a večer na tábore alebo na väčších podujatiach či iných významných ceremoniáloch. Spieva sa teda vždy na nástupe pri vztyčovaní vlajky.

V texte hymny môžeme vidieť niekoľko prepojení so skautským zákonom. Napríklad verš „kráčajme s úsmevom v tvári“ nám môže pripomínať ôsmy bod zákona – skaut je veseléj myslie. V inom verši, v druhej slohe, nám hymna pripomína skautské heslo alebo na ďalšom mieste môžeme pamätať na to, že ako skauti slúžime aj svojej vlasti.

*Hej, skauti, hor sa, volá deň!
S nádejou na nás hľadí zem.
Slnko už na cestu žiari,
kráčajme s úsmevom v tvári!
Hej, skauti, hor sa, volá deň!
Volá nás naša rodná zem!*

*Hej, skauti, hor sa, volá vlast!
Bud' pripravený v každý čas!
K obrane pravdy a krásy
mladosť sa o slovo hlási!
Hej, skauti, hor sa, volá vlast!
Hej, skauti, volá všetkých nás!*

5.2 Nástup

Nástup má presne stanovené pravidlá a poradie úkonov, tie sa však môžu v rôznych oddieloch meniť. Môže pôsobiť vojenským dojmom, nakoľko B.P. bol vojenský dôstojník. Najčastejšie sa využíva postavenie do štvorca, písmena U alebo do kruhu. Celý nástup riadi

vodca. Na začiatku nástupu vydá povely „Vyrovnať!“ a „Pozor!“ Pri povele „Pozor!“ ľavú nohu priložíme k pravej. Počas pozoru stojíme vystretné s chodidlami pri sebe a rukami spustenými popri tele. Člen oddielovej rady podá vodcovi hlásenie a následne vodca vyzve vlajkonosičov, aby vztyčili vlajku. Vlajkonosiči nesúci vlajku na vyzvanie vstúpia do kruhu a následne začnú vlajku vztyčovať na stožiar (resp. skladať zo stožiara). Vlajka sa vztyčuje bielym pruhom nahor, teda najprv sa na lano pripevní biely pruh. Počas tohto úkonu zdravíme vlajku skautským pozdravom (tri prsty zdvihnuté vo výške ramien; skauti, ktorí ešte nezložili skautskí sľub držia ruku len s dvoma zdvihnutými prstami) a spievame skautskú hymnu. Vlajka by mala vystúpiť na vrchol stožiara spolu s poslednými slovami hymny. Po odznení hymny a vztyčení vlajky sa vlajkonosiči na pokyn vodcu zaradia späť k svojim družinám. Teraz môže vodca dať povel „Pohov!“ (ľavú nohu posunieme tak, aby sme stáli rozkročení na šírku ramien) a povedať niečo k danému dňu. Na záver nástupu vodca po opäťovnom „Pozor!“ symbolicky zaháji alebo odháji táborový deň, a to pomocou sekery a polienka. Po zvolaní trojitého „Zdar!“ sa nástup rozchodom končí.

Meggi radí ☺

Státím v pozore a slušným správaním počas nástupu prejavujeme úctu k slovenskej vlajke. Počas pozoru sa neozprávame (okrem spievania skautskej hymny) ani sa nesmejeme.

Na nástupy chodíme oblečení v rovnošate. Vyhýbame sa nevhodnému oblečeniu k rovnošate, ako sú napr. maskáče.

5. SKAUTSKÁ HYMNA A NÁSTUPY

♪ Čosi navyše ♪

Aj medzi našimi oddielmi je veľa rozdielov v pravidlách nástupu. Napríklad u skautov sa zvyknú voliť dvaja vlajkonosiči, kým u skautiek štyria alebo skautky spievajú skautskú hymnu aj na rannom aj na večernom nástupe, ale skautky len na rannom a na večernom hymnu hmkajú.

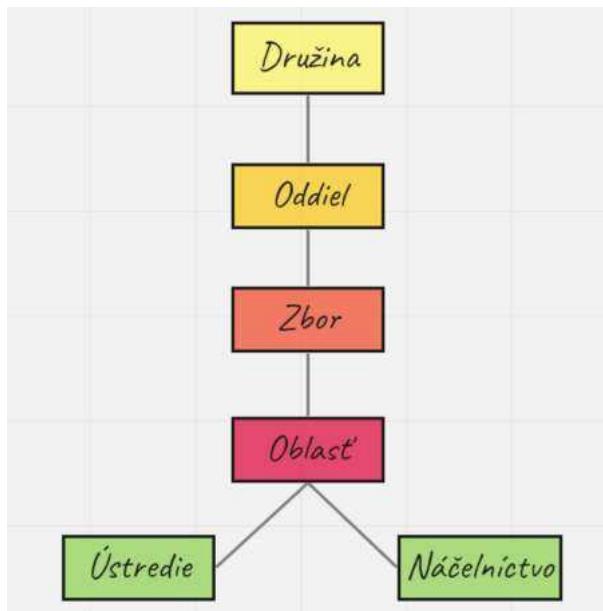
5.3 Použité zdroje

- Družina Bieli vlci. *Skautská symbolika [online]*. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://bieli-vlci.estranky.sk/clanky/skauting/skautska-symbolika.html>>.
- KAKODY, V. a kol. *Ceremoniály v Slovenskom skautingu – metodika o obradoch a rituáloch*. Bratislava: Slovenský skauting, 2019.
- ŠVEDA, P. a kol. *Nováčik*. Bratislava: Slovenský skauting, 2018.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

6 Štruktúra skautingu

S. TAMARKA

Obr. 6.1: Grafické znázornenie štruktúry skautingu

6.1 Družina

Družina je základnou jednotkou skautingu. Tvorí ju zvyčajne 6–10 členov. Družinu vedú radca a podradca (vymýšľajú program, motivujú a pomáhajú členom pri osobnom napredovaní...).

V našom zbere môžeš nájsť napr. tieto družiny: Surikaty, Raje, Quokky, Líšky, Chiméry, Šakali, Moriaci, Tuniaci.

6.2 Oddiel

Oddiel je zoskupenie dvoch a viacerých družín a má minimálne 10 členov. Vedie ho oddielový vodca so svojím zástupcom a oddielovou radou.

V našom zbere máme v súčastnosti 7 aktívnych oddielov:

- 1. roj včielok Malé ženy (s. Nutella)
- 1. voj vlčat (b. Fišo)
- 1. oddiel skautov brata Runca, strieborného vlka (b. Malina)
- 2. oddiel skautiek Čunkšipi čokan (s. Muffin)
- 1. rangersko-roverský oddiel Range Roveri (b. Henrik)
- 1. oddiel dospelých a priaznivcov (s. Renka)
- 2. oddiel dospelých a rodín Dinosauri (s. Čelenka)

6.3 Zbor

Zbor tvoria minimálne dva oddiely. Vedie ho zborová rada na čele so zborovým vodcom. Jeho poslaním je zabezpečovať podmienky pre kvalitné fungovanie skautingu v danej lokalite.

Náš zbor sa nazýva 80. zbor Ginko Piešťany. Zborová vodkyňa je s. Jane (do roku 2022 s. Nina) a zástupcovia vodcu sú b. Pytón, s. Baruš a s. Muffin.

6.4 Oblast'

Na Slovensku máme 7 skautských oblastí: Bratislavská, Nitrianska – kniežaťa Pribinu, Žilinská, Podtatranská, Západoslovenská, Stredoslovenská a Východoslovenská.

Skautská oblasť spája zbory a samostatné oddiely na určitom území. Vedie ju oblastná rada na čele s oblastným vodcom. Zabezpečuje vzdelávanie dobrovoľníkov, rozširuje skouting na nové miesta a organizuje rôzne akcie.

Náš zbor patrí pod Západoslovenskú skautskú oblasť (ZSSO). Oblastným vodcom je b. Zved.

6.5 Ústredie SLSK

Vykonáva úlohy spojené s riadením organizácie ako administratívnu, financie, účtovníctvo, publikačnú činnosť, vedenie veľkých projektov a kontakt s vodcami. Pracujú tu dobrovoľníci aj zamestnanci.

6.6 Snem SLSK

Je najvyšším orgánom Slovenského skautingu, ktorý volí náčelníctvo. Skautský snem sa uskutočňuje raz za tri roky a Malý snem raz za rok.

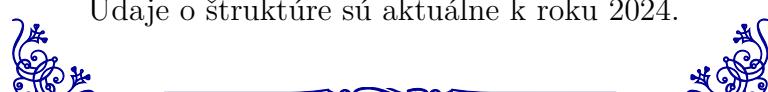
6.7 Náčelníctvo

Súčasným náčelníkom je b. Mafián. Členovia náčelníctva sú volení Skautským snemom.

Tamarka radí ☺

Údaje o štruktúre sú aktuálne k roku 2024.

6.8 Použité zdroje

- ☞ Nižné Ružbachy. *Kto sme – Štruktúra organizácie v kocke* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.nizneruzbachy.sk/organizacie/skouting/kto-sme-struktura-organizacie-v-kocke/>>.
- ☞ Slovenský skauting. *Skautské oblasti* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.skauting.sk/kontakt/oblasti/>>.

7 Skautské organizácie

S. MEGGI

7.1 WOSM

WOSM (World Organization of the Scout Movement) je svetová organizácia skautského hnutia založená v roku 1920 v Londýne. Je to nezávislá, nezisková organizácia, ktorá slúži skautskému hnutiu. Jej účelom je podporovať jednotu skautingu a lepšie porozumieť jeho úlohe vo svete a zároveň vytvárať lepší svet. Organizuje celosvetové stretnutie skaufov Jamboree.

Znak WOSM tvorí biela ľalia na fialovom podklade, ktorá symbolizuje čistotu. Lano, ktoré ľaliu obkolesuje, symbolizuje svetové skautské bratstvo a jeho jednotu. Je ukončené ambulačným uzlom, ktorý nie je utiahnutý, pretože sme vždy otvorení novým členom. Dve päťcípe hviezdy v ramenách ľalie poukazujú na to, že skaut má mať stále oči otvorené dokorán a taktiež symbolizujú 10 bodov skautského zákona.

Obr. 7.1: Znak WOSM

7.2 WAGGGS

WAGGGS (The World Association of Girl Guides and Girl Scouts) je svetová organizácia skautiek založená v roku 1928, vedená Olaf Baden Powelovou so sídlom v Londýne. Jej úlohou je pomáhať ženám, vychovávať líderky a urobiť z nich plnohodnotné občianky.

Znak WAGGGS tvorí žltý trojlístok, ktorý symbolizuje tri body skautského sľubu. Obkolesuje ho neužatvorený kruh – znamená to, že táto asociácia je otvorená pre všetkých. Žltá farba symbolizuje jasnú farbu slnka, ktoré svieti na všetkých, takisto aj skauti by mali svietiť svetu ako slnko na oblohe. V strede znaku je strelnica – tá nám určuje správny smer, ktorým máme kráčať. Stopka trojlístka zároveň predstavuje plameň reprezentujúci lásku.

Obr. 7.2: Znak WAGGGS

7.3 Použité zdroje

- BEŽILLA, J. a kol. *Radcovský kurz – handouty pre účastníkov*. Bratislava: Slovenský skauting, 2017.
- JUNshop. Nášivka WAGGGS [online]. [cit. 2023-10-22]. Dostupné z <<https://www.junshop.cz/nasivka-wagggss.html>>.
- ScoutWiki Network. File:WOSM.svg [online]. [cit. 2023-10-22]. Dostupné z <<https://en.scoutwiki.org/File:WOSM.svg>>.
- WAGGGS. *Who We Are* [online]. [cit. 2023-10-22]. Dostupné z <<https://www.wagggss.org/en/about-us/who-we-are/>>.
- WAGGGS. *World Organisation of the Scout Movement (WOSM)* [online]. [cit. 2023-10-22]. Dostupné z <<https://www.wagggss.org/en/support-us/our-partners/strategic-partners/world-organization-scout-movement-wosm/>>.
- Wikipedia, the Free Encyclopedia. File:World Association of Girl Guides and Girl Scouts .svg [online]. [cit. 2023-10-22]. Dostupné z <https://en.wikipedia.org/wiki/File:World_Association_of_Girl_Guides_and_Girl_Scouts.svg>.
- Wikipedia, the Free Encyclopedia. File:World Scout Emblem 1955.svg [online]. [cit. 2023-10-22]. Dostupné z <https://en.wikipedia.org/wiki/File:World_Scout_Emblem_1955.svg>.
- Wikipedia, the Free Encyclopedia. *World Association of Girl Guides and Girl Scouts* [online]. [cit. 2023-10-22]. Dostupné z <https://en.wikipedia.org/wiki/World_Association_of_Girl_Guides_and_Girl_Scouts>.

8 História skautingu

S. MUFFIN

8.1 Významné osobnosti skautingu

Robert Stephenson Smyth Baden-Powell (1857–1941)

- ☛ prezývka B.P. (Bí-Pí)
- ☛ britský generál a šľachtic, zakladateľ a náčelník svetového skautingu
- ☛ národná legenda a hrdina v Anglicku
- ☛ bol významným veliteľom vojsk v bitke pri Mafekingu v Afrike a v Indii
- ☛ vytvoril úspešný systém družín, ktorý tvorili zvedi
- ☛ zomrel na svojej farme v Keni
- ☛ na hrobe má vyobrazenú bodku v krúžku, čo znamená „Odišiel som domov!“

Ernest Thompson Seton „Čierny vlk“ (1860–1946)

- ☛ americký spisovateľ, maliar a prírodovedec
- ☛ založil hnutie indiánov lesnej múdrosti Woodcraft Indians
- ☛ inšpirácia pre B.P.-ho
- ☛ významné diela, v ktorých opisoval život Indiánov: Dvaja divosi, Zvitok brezovej kôry, Kniha lesnej múdrosti

Agnes Baden-Powell

- ☛ sestra B.P.-ho
- ☛ zakladateľka dievčenského skautingu (1910)
- ☛ napísala prvú príručku pre skautky (1912)

Olave Baden-Powell

- ☛ manželka B.P.-ho
- ☛ po Agnes viedla dievčenský skauting

Antonín Benjamín Svojsík

- ☛ pedagóg a zakladateľ Junáka – skautingu v Československu (1911)

♣ Čosi navyše ♣

- ♣ Jamboree sa koná každé 4 roky.
- ♣ 22.2. oslavujeme Deň Zamyslenia.
- ♣ Ako svadobný dar dostali B.P. a Olave od skautov auto značky Rolls-Royce.
- ♣ Počas 2. a 3. zákazu skautingu fungovala v ČSSR Pionierska organizácia Socialistického zväzu mládeže, tzv. Pionieri (pre základné školy) a Socialistický zväz mládeže (pre stredné školy). Tieto organizácie v mnom vykradli skautskú symboliku, no so skoutingom nemali nič spoločné, keďže ich výchovný systém vychádzal z filozofie komunizmu.
- ♣ B.P. zaviedol skautské košele kvôli zrovnoprávneniu všetkých skautov, ktorí pochádzali z rôznych spoločenských vrstiev, keďže skouting je otvorený všetkým.
- ♣ Olave v roku 1946 navštívila Piešťany.
- ♣ B.P.-ho žena sa narodila v rovnaký deň ako B.P., no o 32 rokov neskôr.

A. B. Svojsík

Skauting vylučuje totalitu,
totalita vylučuje skauting

R. Baden-Powell

Pokúsme sa zanechať tento svet o trochu
lepší než aký bol, keď sme naňho prišli.

8.2 Časová os

8.3 Skauting v Piešťanoch

Osobnosti skautingu v Piešťanoch:

- Jozef Petříček – b. Runco
- Anna Oravcová – s. Nina
- Štefan Arbet – b. Mauglí
- Anton Botek
- Štefan Masaryk - b. Runci

(a) b. Runco

(b) b. Mauglí

(c) Olave Baden-Powell v Piešťanoch

Muffin radí 🍞

O histórií skautingu v Piešťanoch sa viac dočítaš na našej stránke:
<https://80zbor.skauting.sk/historia/>

❖ Čosi navyše ❖

Tipy na zaujímavé dokumenty o skautingu (v poslednom vystupuje b. Runco):

SKAUTI BEZ LILIE

HLEDÁNÍ LILIE

JUNÁCI Z PRACHU

8.4 Použité zdroje

- 80. zbor Ginko Piešťany. *Hlavný historický prehľad [online]*. [cit. 2024-02-06]. Dostupné z <<https://80zbor.skauting.sk/historia/hlavny-historicky-prehlad/>>.
- 80. zbor Ginko Piešťany. *Jozef Petříček – Runco [online]*. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://80zbor.skauting.sk/jozef-petricek-runco/>>.
- Citáty slávnych osobností. Robert Baden-Powell citáty [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://citaty-slavnych.sk/autori/robert-baden-powell/>>.
- Česká televize. *Skauting vylučuje totalitu. Před 70 lety komunisté rozdrtili Junáka, ten však vydržel dodnes [online]*. 2020 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3178239-skauting-vyluceje-totalitu-pred-70-lety-komuniste-rozdrtili-junaka-t-en-vsak-vydrzel>>.
- Pinterest. Skautky, Lord Robert Baden-Powell, the founder of Scouts [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://sk.pinterest.com/pin/380906080974566456/>>.
- Skaut Otrokovice [online]. [cit. 2016-03-29]. Dostupné z <<http://www.skautotrokovice.org/a-b-svojsik.html>>.
- ŠVEDA, P. a kol. *Nováčik*. Bratislava: Slovenský skauting, 2018.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

9 Rovnošata

S. MUFFIN

Ten, kto má na sebe skautskú rovnošatu, hovorí každému, že je a chce byť skautom. Rovnošata je vyjadrením kamarátstva ku všetkým skautom na svete, vyjadruje rovnosť všetkých členov skautingu bez ohľadu na ich pôvod, pohlavie, národnosť, rasu či náboženstvo. Nezabúdaj, že nosením rovnošaty reprezentuješ skauting na verejnosti, a preto je potrebné sa pri jej nosení správať skautsky a robiť tak našej organizácii dobré meno.

Ked' B.P. zakladal skauting, do jeho oddielov chodili chlapci z rôznych spoločenských vrstiev. Práve rovnošata mala svojím jednotným vzhľadom vymazať spoločenské, náboženské a iné rozdiely medzi nimi.

Časti rovnošaty: košeľa, šatka, turban.

Doplňkové súčasti rovnošaty: pokrývka hlavy, nohavice, sukňa, opasok.

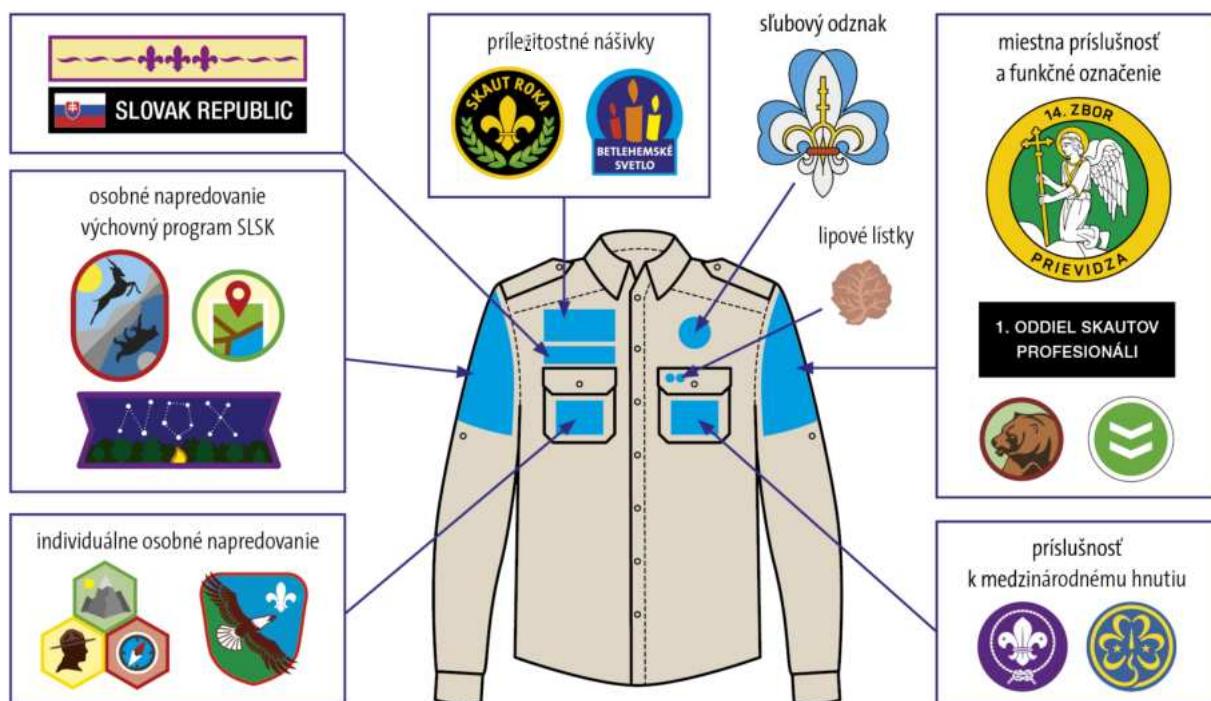
Kedy nosiť rovnošatu: slávnostné príležitosti, prezentácia na verejnosti, nástup, omša...

Ako nenosiť rovnošatu: s roztrhaným a špinavým odevom, s teplákmi/maskáčmi, rozopnutú, pokrčenú...

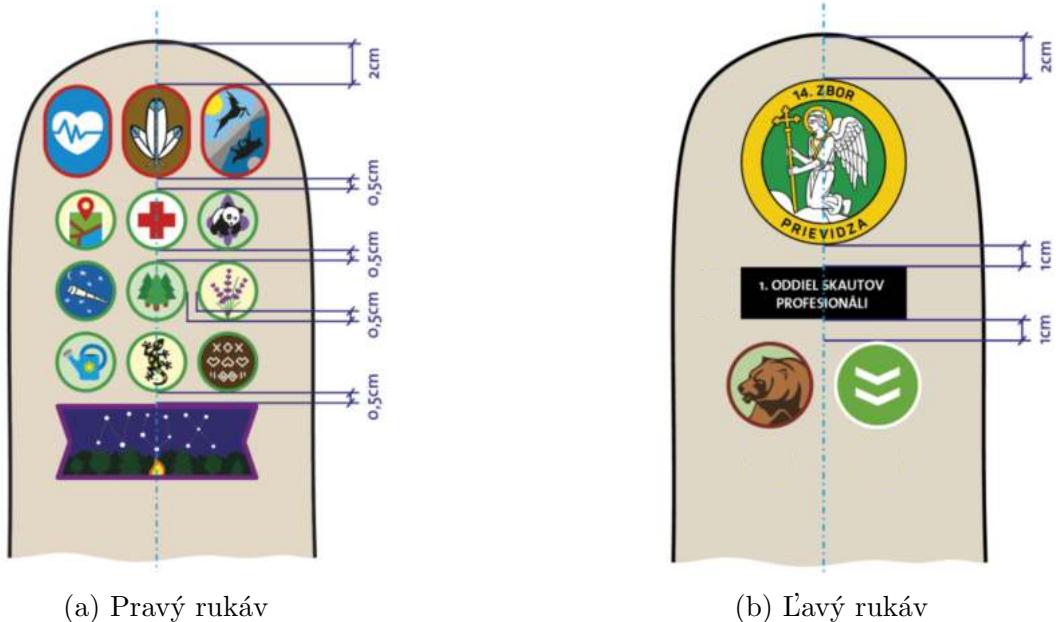

9.1 Nášivky a odznaky

- **Sľubový odznak:** kovová ľalia s modrou podložkou tvaru trojlistka.
- **Lipové lístky:** znázorňujú počet rokov od zloženia skautského sľubu. Existujú tri varianty: bronzový = 1 rok, strieborný = 5 rokov a zlatý = 10 rokov.
- **WOSM a WAGGGS:** znázorňujú príslušnosť k medzinárodným hnutiam.
- **Príležitostné nášivky:** napr. z rôznych skautských akcií.
- **Domovenka (Slovak Republic):** znázorňuje príslušnosť ku krajine.
- **7 ľalií:** ocenenie za aktivity, ktoré má 7 stupňov.
- **Stupeň napredovania:** Prvý skaut, Neznáme cesty, Posledný vrchol, Rangerský horizont,...
- **Najvyššie programové ocenenie:** Medvedí skaut, Orlí skaut (našíva sa namiesto stupňov napredovania).
- **Odborky:** zelený a červený stupeň (napr. občan, prvá pomoc, výtvarník, plavec...)
- **Výzvy:** napr. výsadok, modrý život, uzol dobrého skutku...
- **Voľné programové moduly:** napr. ľaliový kríž, nox, bobríci,...
- **Nášivka zboru, oddielu, družiny:** znázorňujú príslušnosť k zboru/oddielu/družine (napr. 80. zbor Ginko Piešťany, 2. oddiel skautiek Čunkšipi Čokan, Surikaty)

Obr. 9.1: Umiestnenie nášiviek na košeli

(a) Pravý rukáv

(b) Ľavý rukáv

Obr. 9.2: Umiestnenie nášiviek na rukávoch

9.1.1 Ocenenia a vyznamenania

- Výzva Rytierske stužky
- Skaut roka
- 7 ľalií
- Služba skautingu

Obr. 9.3: Niektoré ocenenia

9. ROVNOŠATA

9.1.2 Funkčné označenia

Vyjadrujú funkcie v skautingu.

Obr. 9.4: Funkčné označenia

9.2 Šatky

Rozdelenie podľa vekovej kategórie:

- **Predškoláci:** hnedá šatka s belasým lemom
- **Včielky/vláčatá:** hnedá šatka so žltým lemom
- **Skauti/skautky:** hnedá šatka so zeleným lemom
- **Rangeri/rangerky:** hnedá šatka s fialovým lemom
- **Roveri/roverky:** hnedá šatka s červeným lemom
- **Oldskauti/oldskautky:** hnedá šatka s modrým lemom

Rozdelenie podľa hodností:

- **Radca:** šatka podľa vekovej kategórie + nášivka so smrekom
- **Líder:** fialová šatka + nášivka s ohňom
- **Vodca:** sivá šatka + nášivka s teepee
- **Inštruktor:** lososová šatka + drievka

Národná šatka: modrá šatka s červeno-bielym lemom

Družonové, oddielové, zborové...: rôzne

Muffin radí ☕

Ak máš viacero nášiviek jedného druhu (napríklad družinové), môžeš si ich našíť medzi príležitostné nášivky.

9.3 Použité zdroje

- BEŽILLA, J. a kol. *Radcovský kurz – handouty pre účastníkov*. Bratislava: Slovenský skauting, 2017.
- MITRÍK, J. a kol. *Prvý skaut*. Bratislava: Slovenský skauting, 2017.
- MITRÍK, J. a kol. *Neznáme cesty*. Bratislava: Slovenský skauting, 2019.
- Organizačný poriadok, Kapitola č.10 – Vyznamenania a ocenenia. Slovenský skauting, 2022.
- Organizačný poriadok, Kapitola č.15 – Rovnošata. Slovenský skauting, 2023.
- Scoutshop. Výzva Rytierske stužky [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://www.scoutshop.sk/produkt/vyzva-rytierske-stuzky/>>.
- Slovenský skauting. skauting-ocenenia-skaut-roka-nasivka [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://www.skauting.sk/ustredie/ocenenia-a-vyznamenania/ocenenia/skaut-roka/attachment/skauting-ocenenia-skaut-roka-nasivka/>>.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

10 Morseovka a šifry

S. TEREZKA

10.1 Morseova abeceda

Morseova abeceda bola vytvorená tak, aby bola čo najúspornejšia. Jej vynálezca Samuel Morse priradil jednotlivé znaky k písmenám tak, aby najčastejšie používané písmená mali čo najmenej znakov. (V angličtine sú najpoužívanejšie písmená E a T.)

Pri zvukovom (alebo aj svetelnom) prenose Morseho kódu predstavujú krátke signály bodky a dlhé čiarky. Jednotlivé písmená, slová, vety sú oddelené rôzne dlhými medzerami. Písmená oddelujeme najkratšou pauzou, ktorú značíme jednou zvislou čiarou |. Slová oddelujeme o niečo dlhšou pauzou ||. Vety sa oddelujú najdlhšou pauzou |||.

Terezka radí ☺

Naskenuj QR kód a môžeš prekladať texty priamo do morzeovky.

A	--	a-gát	1	-----
B	....	blý-ska-vi-ca	2	-----
C	-...-	cie-łov-ní-ci, cí-no-vý-chlap	3	-----
D	...	dial'-ni-ca, dia-ł'a-va	4	-----
E	.	erb	5	-----
F	...	fi-li-ál-ka, Fi-li-pí-ny	6	-----
G	---	gá-gá-hus, gnó-mó-ny	7	-----
H	....	har-mo-ni-ka, hus-pe-ni-na	8	-----
CH	----	chráň-nás-náš-pán, chlieb-nám-dá-va	9	-----
I	..	I-van, i-hla	0	-----
J	----	jaz-mín-mám-rád, jaz-mín-vám-dám		
K	---	krá-ko-rá, kú-pe-ný		
L	---	laj-dá-čis-ko, le-žím-na-dne		
M	--	mám-rád		
N	--.	ná-rod, ná-lev		
O	---	ó-náš-pán		
P	---	pa-pier-níc-tvo, po-ník-krá-ča		
Q	---	qí-qí-ro-bí, quíz-hrá-va-sám		
R	---	ra-rá-šok		
S	...	se-ke-ra, so-bo-ta		
T	-	trám, tón		
U	..	u-če-ný		
V	---	vy-u-če-ný, vy-vo-le-ný		
W	---	wa-gón-klád, web-mám-rád		
X	---	xie-ra-bil-ný		
Y	---	ý-se-strá-cí		
Z	-...	zná-má-že-na		

10.2 Šifry

10.2.1 Morseovkové šifry

Veľa šifier je založených práve na morseovke. Princíp je jednoduchý – stačí nájsť znaky reprezentujúce bodku, čiarku a medzoru. Pri riešení najjednoduchšie objavíš znak pre medzoru (a väčšinou je to zas obyčajná medzera) – bude sa vyskytovať s najmenšou početnosťou. Ak nebudeš vedieť, ktorý znak reprezentuje bodku a ktorý čiarku, jednoducho si tipni. Najhoršie, čo sa môže stať je, že sa trafíš až na druhý pokus. Tiež si môžeš všimnúť, že niektoré znaky sa nedajú obrátiť. Ak napr. obrátiš A --, dostaneš N -. Ale také C --- nemá svoju dvojicu.

Príklady:

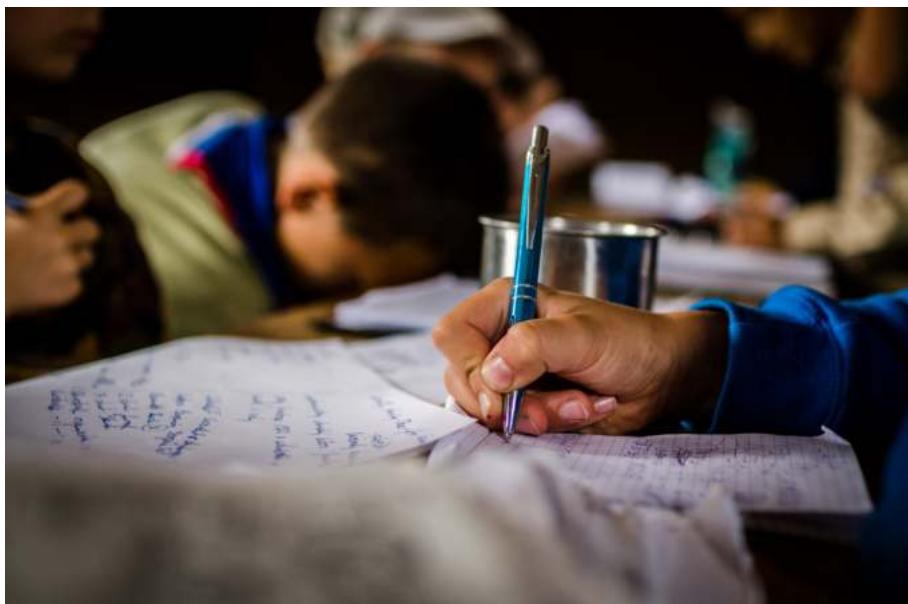
AV IEUO HGD YBGT (samohlásky, spoluohlásky)

01 8426 759 2371 (párne a nepárne čísla)

My MÁME psa Doma (veľké a malé písmená)

Obr. 10.1: Príklady morseovkových šifier

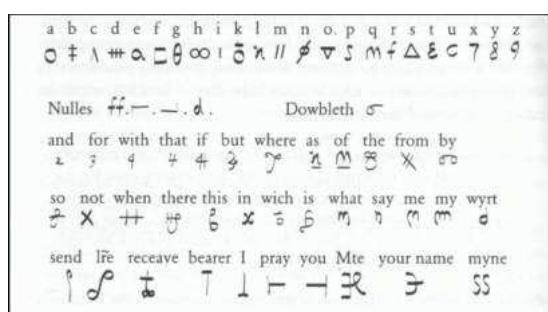

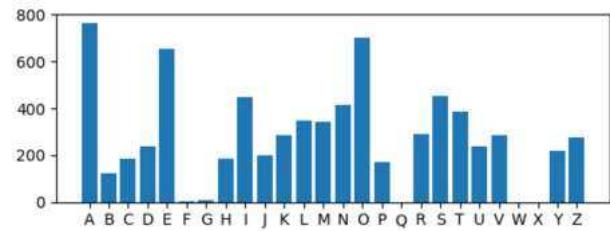
10.2.2 Caesarova šifra

Ďalšou z dôležitých šifier, ktorú je dobré poznať, je Caesarova šifra. Svojho času ňou Caesar šifroval tajné vojenské správy a nikto ju nevedel rozlúštiť. Spočíva v posunutí abecedy o n čísel. Ak $n = 1$, potom A zapíše ako B, B ako C, a tak ďalej až Z sa bude rovnať A. Niekedy sa tejto šifre hovorí aj ROT n (rotation). Tu už v názve je špecifikované, o koľko čísel sa abeceda posunula. Čiže pri šifre ROT13 zapíšeš A ako N.

10.2.3 Šifra Márie Škótskej

(a) Pôvodná šifra

(b) Zastúpenie písmen v slovenčine

Obr. 10.2: Šifra Márie Škótskej

Za zmienku stojí aj šifra kráľovnej Márie Škótskej. Pre každé písmeno (a niektoré najpoužívanejšie slová) vytvorila špeciálny znak. (Znaky nemusí vedieť, stačí, že budeš poznať systém.) Kedže kráľovná Mária takto plánovala zvrhnúť kráľovnú Alžbetu I., anglickí učenci sa snažili šifru prelomiť. Nakoniec sa to aj podarilo – spočítali, ktoré písmená boli v angličtine najčastejšie, a tie priradili k najpočetnejším znakom. Na obrázku 10.2b môžeš vidieť početnosť písmen slovenského textu.

Terezka radí ☺

Ked' uvidíš šifru, ktorá využíva neznáme znaky,
vyrieši ju podobným spôsobom ako šifru Márie
Škótskej.

10.2.4 Mravce v klietke

A B C	D E F	G H I
J K L	M N O	P Q R
S T U	V W X	Y Z

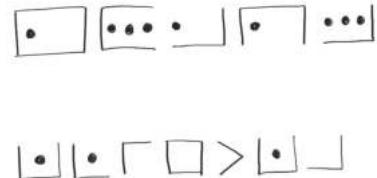
(a) Verzia 1

A	B	C	J	K	L
D	E	F	M	N	O
G	H	I	P	Q	R

S	T	U	W	X	Y
V	.	.	Z	.	.

(b) Verzia 2

(c) Príklad

Obr. 10.3: Mravce v klietke

V skautingu sa môžeš stretnúť aj s obľúbenou šifrou mravce v klietke. Existujú dve verzie, ktoré sú zobrazené na obrázkoch 10.3a a 10.3b. Krátku ukážku z obrázka 10.3c iste vylústiš aj bez pomoci.

Terezka radí 🐝

Pokiaľ nie je stanovené inak, pri šifrách sa používa anglická 26-znaková abeceda:
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ.

10.3 Použité zdroje

- BADEN-POWEL R. *Girl Guiding: The Official Handbook*. London: Pearson, 1918.
- Lexilogos. Morse conversion [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <https://www.lexilogos.com/keyboard/morse.htm?fbclid=IwAR2dDL8TIR82xFNFkRNV9nzJ6OS6VOf2S_YXuvI-FwRK46kWgzhD6G_500>.
- NOVAK, M. *How Did Mary Queen of Scots Send Secret Messages?* [online]. Gizmodo, 2018. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://paleofuture.gizmodo.com/how-did-mary-queen-of-scots-send-secret-messages-1830935350>>.
- SINGH S. *Mary Queen of Scots* [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <https://www.simon-singh.net/The_Black_Chamber/maryqueenofscots.html>.
- TOP DESAŤ. *Morzeovka: Ako rýchlo sa zvládneš naučiť základy Morseovej abecedy?* [online]. 2021 [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://www.topdesat.sk/2021/04/22/morzeovka-ako-rychlo-sa-zvladnes-naucit/>>.
- Wikimedia Commons. File:Pigpen.png [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pigpen.png>>.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

11 Uzly

S. ANIČKA

Takmer každý deň používame všelijaké uzly – či už sú to šnúrky na topánkach, uviazanie mikiny okolo pásu, úprava vlasov... Existuje veľké množstvo uzlov: námornícke, horolezecké, krajčírske či rybárske. V skautingu používame najčastejšie tie, ktoré nám pomáhajú spájať laná alebo ich skracovať bez toho, aby sme ich rezali. Tu sú niektoré z tých najčastejšie používaných:

11.1 Ambulačný uzol

Používa sa na rýchle spojenie dvoch lán rovnakého priemeru. Pozor, nie je veľmi pevný a niekedy sa samovoľne rozváže. Pre svoj plochý tvar sa však používa na upevňovanie obväzov, dláh..., pretože netlačí ako iné uzly.

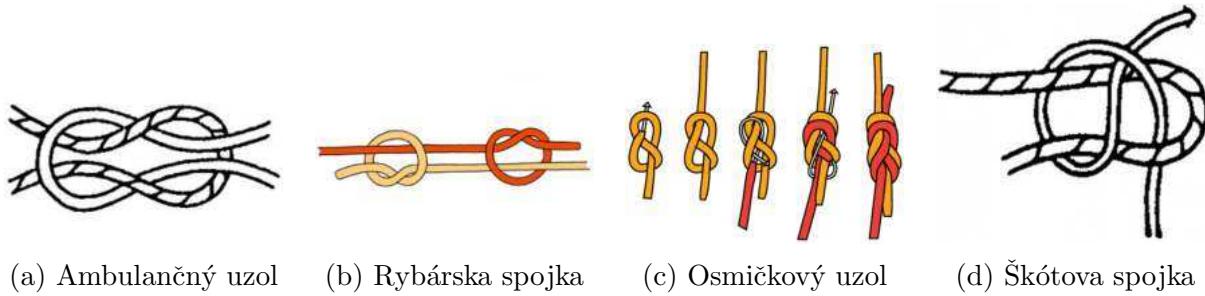

11.2 Rybárska spojka

Spoľahlivo spojí slabé aj šmykľavé šnúry, musia mať však približne rovnaký priemer. Rybárska spojka je v praxi najčastejšie používaná práve rybármu. Je to veľmi praktický uzol na zaviazanie náramku, keďže sa dokáže ľahko uvoľňovať a znova doťahovať bez toho, aby sa rozpadol.

11.3 Osmičkový a dvojitý osmičkový uzol

Používa sa a viaže sa na konce lán vtedy, keď potrebujeme, aby nevyklzlo z kladky, otvoru či karabíny. Poznajú ho iste aj hudobníci, keďže sa využíva na upevňovanie strún na kolíky gitár, bás, huslí... Veľkou výhodou je, že spoľahlivo drží a v rámci uzla sa aj po zaťažení relatívne ľahko rozvázuje.

11.4 Škótova spojka

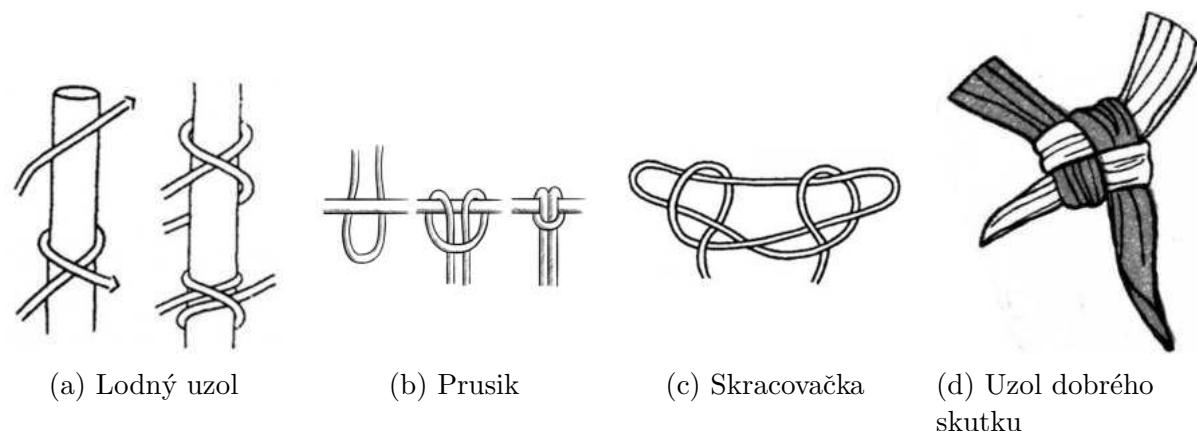
Používa sa na spojenie lana s kusom látky alebo plachty. Pozor, určite nie je vhodná na spájanie dvoch lán. Obsahuje totiž príliš málo prepletení a pri spojení lán týmto uzlom sa ľahko rozviaže.

11.5 Lodný uzol

Je skvelým uzlom pre upevnenie lana k tyči, inému lanu alebo kolu. Používa sa s vedomím, že sa môže rozviazať a to vtedy, ak sa predmet, okolo ktorého je slučka uviazaná, otáča alebo ak na jednom či oboch koncoch lana povolí zaťaženie. Platí to najmä pre klzké láná z umelých vlákien. Spoľahlivo drží lano na valcovitých predmetoch, ktoré majú hladký či drsný povrch. Nehodí sa pre viazanie na hranaté predmety.

11.6 Prusík

Má teraz už veľa variánt. Prusíkov uzol obopína silnejšie lano alebo tyč, bez záťaže sa dá ľahko posunúť a naopak, pri záťaži sa utiahne. Patrí medzi trecie uzly a používa sa pri šplhaní po lane, pri záchrane po páde. Treba mať na pamäti, že aj po zaťažení tieto uzly v istej miere klžu. Rovnako aj to, že trením vzniká teplo a môže dôjsť k spáleniu slučky.

11.7 Skracovačka

Slúži ku skráteniu lana bez zbytočného rezania a naväzovania. Je spoľahlivá pri stálom zaťažení. Existuje ich veľké množstvo – jednou z nich je Ovčia nôžka, vhodná pre ohybnejšie laná.

11.8 Uzol dobrého skutku

Je ozdobný uzol. Kedysi si muži týmto uzlom viazali cípy šatky, aby nezabudli v ten deň vykonáť dobrý skutok. Až potom si ho mohli rozviazať. V skautingu ho zvykneme viazať ako odmenu za vykonaný dobrý skutok a ukážku toho, že poctivo plníme skautský príkaz dňa: Denne vykonaj aspoň jeden dobrý skutok!

Anička radí ☺

Návody na viazanie:

Ambulančný uzol

Škótova spojka

Rybársky uzol

Osmičkový uzol

Lodný uzol

Skracovačka

Prusik

Uzol dobrého skutku

11.9 Použité zdroje

- 42. zbor Čarokéz Žitný Ostrov. *Rybárska spojka* [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://carokez.sk/index.php/skautska-prax/uzly/rybarska-spojka/#more-214>>.
- BROZOVÁ A. *Základné uzly podľa Agáty* [online]. Skaut, 2014 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://www.skaut.sk/video/6442/zakladne-uzly-podla-agaty/>>.
- HÁJEK P. *Základné uzly pre survival, outdoor, bushcraft, zábavu, prácu aj šport* [online]. Magazín Top-Armyshop, 2022 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://www.top-armyshop.sk/magazin-uzly-pre-amaterov-ale-aj-opravdovych-profikov>>.
- Středisko Lišák Neratovice. *6 základních uzlů* [online]. 2018 [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <<https://skaut-lisak.cz/skautska-praxe/2018/10/6-zakladnich-uzlu>>.
- Wikipedie, otevřená encyklopédie. *Uzel dobrého skutku* [online]. [cit. 2023-10-23]. Dostupné z <https://cs.wikipedia.org/wiki/Uzel_dobr%C3%A9ho_skutku>.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

12 Prvá pomoc

S. KATE, S. MARY

Pri podávaní prvej pomoci platí všeobecná zásada – **tvoje bezpečie na prvom mieste!**

12.1 Telefónne čísla na záchranné zložky

- 150 – hasiči
- 155 – rýchla zdravotná pomoc
- 158 – polícia
- 112 – integrovaný záchranný systém

12.2 Krvácanie

1. Vyvinieme tlak na ranu.
2. Ranu prekryjeme obväzom.
3. Ranu sa snažíme držať (ak sa dá) nad úrovňou srdca.

Ak je rana menšia, tak zastavíme krvácanie a vydezinfikujeme. Ak si to situácia vyžaduje, ranu zakryjeme leukoplastom (ramy sa na vzduchu hoja rýchlejšie).

Mary radí ☺

Pri krvácaní zo žily krv tečie, pri krvácaní z tepny strieka. V tomto prípade treba konáť veľmi rýchlo, hrozí vykrvácanie.

Pri masívnom (tepnovom) krvácaní používame tlakový obväz. Dôležité je na ranu veľmi tlačiť rukou už predtým, ako začneme pripravovať tlakový obväz, pretože pri takto rýchлом krvácaní je každá kvapka krvi dôležitá. Tlakový obväz má 3 časti: saciu, tlakovú a obväzovaciu. Priamo na ranu sa dáva sacia vrstva, či už ide o pomačkanú šatku,

pomačkaný obväz alebo hrst' gáz. Táto vrstva slúži hlavne na nasatie veľa krvi. Druhou vrstvou je tlaková vrstva, tu sa ideálne používa elastický zrolovaný obväz, ktorý sa iba položí na saciu vrstvu v mieste rany. Následne d'alším elastickým obväzom ranu oviažeme. Voláme 155. Pri masívnom krvácaní je veľa dôležitých vecí ktoré sú popísané v nasledujúcich bodoch:

- ⦿ Ide nám o čas, takže v tomto prípade vôbec neriešime dezinfekciu. Ranu aj tak budú v nemocnici musieť zašiť a vydezinfikovať, poprípade nasadiť antibiotiká.
- ⦿ Celý čas treba na ranu vyuvíjať tlak. Aj keď pridávame jednotlivé vrstvy treba rukou stále tlačiť na ranu a vrstvy dávať tak, aby tlak pôsobil neustále.
- ⦿ Ide nám o zamedzenie masívnej straty krvi, čiže nám nevadí ak ranu obviažeme alebo tlačíme na ňu moc silno. Ak si menšieho vzrastu, pokojne tlač dvomi rukami a používaj napr. svoje nohy na podloženie miesta rany, aby sa ti lepšie tlačilo na ranu.
- ⦿ **Ak začne obväz presakovať, nedávame ho dolu!** Jednoducho previažeme ďalší elastický obväz cez ten, ktorý tam už je, a poriadne utiahneme.
- ⦿ **Ak je v rane predmet, nevyťahujeme ho!**

12.3 Popáleniny

1. Postihnuté miesto chladíme pod vodou, cca 20 min. Ak sú popáleniny väčšieho rozsahu, chladíme ich po častiach. **Pozor na podchladenie zraneného!**
2. Ak sa nejaké oblečenie prilepilo na pokožku, nestrhávame, to ponecháme lekárom.
3. Keď bolest ustúpi, prekryjeme miesto obväzom, čistou tkaninou...
4. Sledujeme pacienta a v prípade potreby poskytneme protišokové opatrenia, aby sa nedostal do šoku.
5. Ak je popálenie príliš veľké, zavoláme 155.

12.4 Zlomeniny

1. Znehýbníme poranenú končatinu. Predlaktie – dáme do závesu (trojcípa šatka). Dolná končatina – zviažeme obe nohy k sebe, aby boli zafixované.
2. Voláme 155.

Pri fixovaní a ošetrovaní zlomenín hýbeme s končatinou čo najjemnejšie. Pri manipulácii ne-používame iba dlane, ale končatiny vypodložíme napr. celými predlaktiami – rovnomerne tak rozložíme napätie v miestach bolesti.

Pri otvorených zlomeninách ideálne používame sterilné gázy, ak sa nejedná o masívne krvácanie. Ak kost trčí, nič na ňu neukladáme, ani cez ňu neobväzujeme. Vyskladáme okolo nej gázy na vystlatie.

Obr. 12.1: Trojcípa šatka 41

12.5 Podvrtnuté a narazené končatiny

Na akciách sa často stretneš s podvrtnutými členkami, narazený zápästiami a podobne. Základný postup je všade rovnaký:

1. Ak je to možné, najskôr zranené miesto ochladíme, či už ľadom alebo uterákom namočeným v studenej vode.
2. Potom miesto natrieme krémom na úrazy tohto typu, napríklad Veralom, Dolgitom, Voltarenom a podobne.
3. Nakoniec zranené miesto obviažeme. Používame výhradne elastický obväz, pretože nám ide hlavne o spevnenie zranenej končatiny. Obväz by mal byť napnutý, no nie až tak, že by sme obmedzili prietok krvi. Obväzujeme vždy „odspodu“, čiže pri členku začíname od chodidla, pri zápästí od dlane, atď. Obväzujeme tzv. kláskovým obväzom (vid' obr. 12.2), t.j. obväzujeme do V-čka a postupne ideme vyššie a vyššie.

Obr. 12.2: Kláskový obväz

12.6 Úpal

Príznaky úpalu: bolest hlavy, únava, horúčka, nevoľnosť, zvracanie.

Prenesieme pacienta do tieňa a dáme mu piť. Dobrý je studený obklad hlavy.

Obr. 12.3: Oddych v tieni

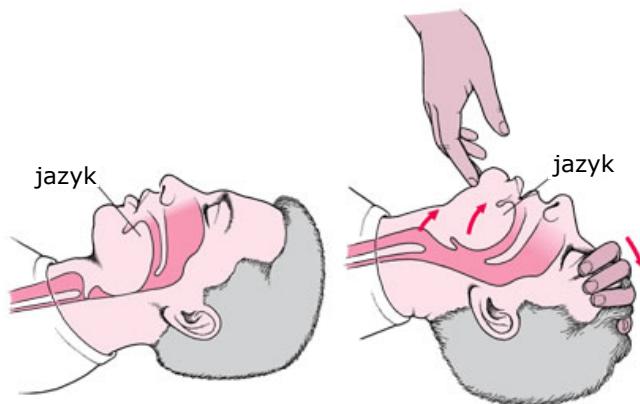

12.7 Bezvedomie

Obr. 12.4: Osoba v bezvedomí

1. Zistíme či osoba reaguje na vonkajšie podnety, napr. oslovenie, dotyk...
2. Ak nereaguje, snažíme sa zistiť či dýcha. Zakloníme mu hlavu za špičku brady (ako na obrázku 12.5). Pozorujeme zdvihanie hrudníka, počúvame dýchanie, cítime vydychovaný vzduch...
3. Tep nekontrolujeme. Okrem toho že nás môže zmiast' náš vlastný tep, platí jednoduchá logika – ak človek dýcha, musí mu aj byť srdce a ak človek nedýcha, srdce mu za chvíľu byť aj tak prestane.

Zablokované dýchacie cesty   Priechodné dýchacie cesty

Obr. 12.5: Kontrola dýchania so záklonom hlavy

Ak dýcha, zavoláme 155, držíme zaklonenú hlavu a stále kontrolujeme či dýcha. V prípade, že musíme odísť, uložíme ho do stabilizovanej polohy.

Ak nedýcha, treba začať s resuscitáciou a voláme 155. V tomto prípade nás nezaujíma nás žiadne zranenie chrbtice, pretože treba čo najskôr obnoviť životné funkcie.

12.7.1 Resuscitácia

- Postihnutého uložíme na tvrdú podložku.
- Začneme s oživovaním: 30 stlačení hrudníka a 2 vdychy (30:2). Pri deťoch je pomer 15 stlačení hrudníka a 2 vdychy (15:2).
- Telefón si dáme na hlasno a voláme 155. Voláme počas resuscitácie, **nezastavujeme sa!**
- S resuscitáciou pokračujeme kým sa osoba nepreberie (začne kašlať, hýbať sa...) alebo do nášho úplného vyčerpania. Ak je nás viac, efektívne sa striedame.

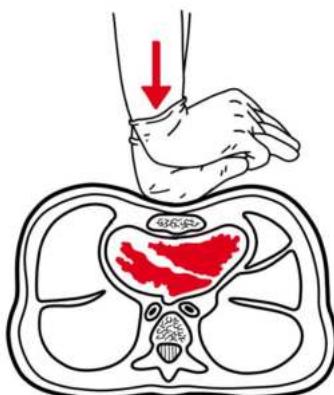
Mary radí ☺

Dýchanie z úst do úst nie je povinné, ak danú osobu nepoznáme! Ak nevieme robiť dobre vdychy, tak ich nerobíme vôbec!

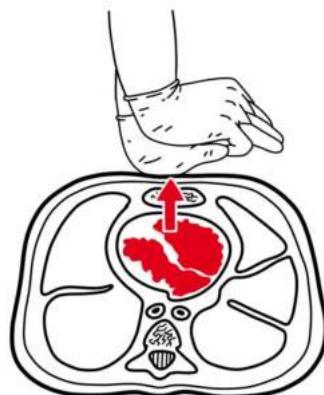
Pri utopencoch je dobré začať resuscitáciu píatimi úvodnými vzdychmi.

Hrudník stláčame na spojnici bradaviek do hĺbky 5–6 cm hranou dlane (ako na obrázku 12.6a). Latke máme vystreté, aby sme lepšie využili váhu celého tela. Rýchlosť stláčania by mala byť 100 stlačení za minútu (ako tempo pesničky Jingle Bells, Stayin' Alive alebo Another Brick in the Wall). Pri vdychoch zakloníme osobu hlavu, jednou rukou ju držíme za bradu, druhou zapchávame nos (ako na obrázku 12.6b). Dýchame z úst do úst tak, aby sme videli, že sa hrudník zdvíhol. Ak sa nám vdych nepodaril, tak ho radšej neopakujeme.

(a) Stláčanie hrudníka

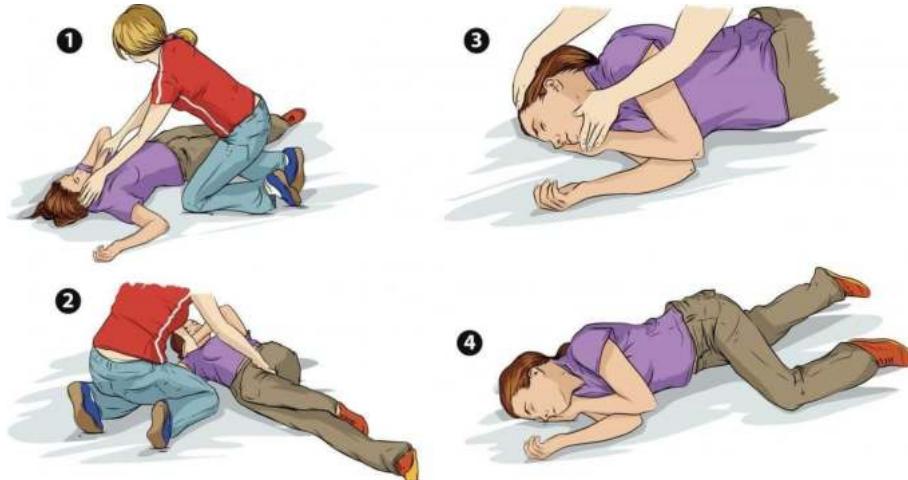

(b) Dýchanie z úst do úst

Obr. 12.6: Resuscitácia

12.7.2 Stabilizovaná poloha

Obr. 12.7: Stabilizovaná poloha

Kate radí ☺

Ak máme podozrenie, že pacient spadol z výšky, prešlo ho auto alebo podľahol inému vážnemu úrazu, kde mohlo dôjsť k poraneniu chrbtice, neukladáme ho do stabilizovanej polohy. V takomto prípade iba kontroloujeme dýchanie a čakáme na záchranku.

12.8 Uštipnutia a uhryznutia

Pri poštípaní komárom, ovodom či mravcami miesto trochu sčervenie a svrbí. Neškriabeme sa a v prípade potreby natrieme vhodnou mastou, alpou...

Pri poštípaní včelou, osou alebo sršňom miesto opuchne a môže bolieť. Miesto chladíme. Včely nechávajú v mieste vpichu žihadlo, ktoré treba vybrať. Treba si dávať pozor na uštipnutia na hlave, na krku, pretože opuch môže skomplikovať dýchanie.

Prisáteho kliešťa vyberáme pinzetou kývaním, nikdy s ním nekrútime. Je nutné ho uchopíť čo najblížie k hlave, pretože ak mu stlačíme brucho, vylúči telesné šťavy do ranky, čím sa zvýší riziko infekcie. Po odstránení kliešťa miesto okamžite dezinfikujeme. Neboj sa odtrhnutej hlavičky, tá je neškodná a za pár dní vyhnisá.

Na Slovensku existuje len jeden druh jedovatého hada – vretenica severná. Spoznáš ju podľa kľukatej čiary na chrbte. Jej uštipnutia nie sú vo väčšine prípadov smrteľné, no môže dôjsť k šoku. Po uštipnutí jedovatým hadom by sme sa mali upokojiť a čo najmenej sa hýbať. Pohybom by sme totiž zvýšili prietok krvi a jed by sa dostal rýchlejšie do celého tela. Miesto môžeme chladiť. **Nikdy jed nevysávame ústami, ani končatinu neškrtíme!** Vyhladáme lekársku pomoc.

Pri akomkoľvek uhryznutí či poškriabani zvieratami poranené miesto vždy vydezinfikujeme!

Obr. 12.8: Vretenica severná

12.9 Šok

Príznaky šoku: studený pot, bledá tvár, plytké a rýchle dýchanie. Šok je reakcia tela na rapídnu zmenu v tele – veľká strata krvi, prehriatie, a pod.

1. Upokojujeme osobu v šoku, prihovárame sa jej potichu a jemne.
2. Uložíme pacienta do protišokovej polohy: chrbát na zemi, záklon hlavy, nohy zdvihнемe 40–50 cm nad zem. Ak má človek masívne krvácanie na hornej časti tela, nohy mu nezdvíame pretože nahrnieme všetku krv z nôh do rany ktorá sa ešte viac rozkrváca.
3. Poskytneme päť T: ticho, teplo, tekutiny, transport, tíšenie bolesti.

Mary radí ☺

Pri poskytovaní 5T si musíte dávať pozor na nasledovné:

- Tekutiny: skontrolujte, či nekrváca. Nedávame mu piť, po kiaľ nie je v šoku z prehriatia.
- Transport: zabezpečenie sanitky, sami pacienta nikam neprenášajte.
- Teplo: ak je pacient v šoku z prehriatia, neohrievame ho. Chlad ide často od podlahy, takže je vhodnejšie položiť deku pod pacienta, než ho časťou zakryť.

12.10 Dusenie

1. Ak osoba stále kašle, iba zľahka pobúchame po chrbte a počkáme kým sa upokojí.
2. Ak je kašeľ neefektívny, prikážeme mu, aby sa nahol do jemného predklonu a päťkrát ho silno udrieme spodnou hranou dlane medzi lopatky – tzv. Gordonov úder (obr. 12.9a).
3. Ak to stále nepomohlo, pristúpime k Heimlichovmu manéveru (obr. 12.9b).
4. Opakujeme na striedačku Gordonov a Heimlichov manéver až kým sa osobe nepresťane dusiť.

(a) Gordonov úder

(b) Heimlichov manéver

Obr. 12.9: Prvá pomoc pri dusení

Mary radí ☺

Ak sme použili Heimlichov manéver, osobu treba odviezť do nemocnice (mohlo dôjsť k vnútornému poraneniu).

12.11 Epilepsia

Epileptický záchvat sa prejavuje kŕčmi na celom tele – vyzerá to, že sa človek trasie.

1. V rýchlosťi odstránime z okolia predmety, o ktoré by sa človek mohol poraníť.
2. Kľakneme si na zem tak, aby hlava pacienta bola medzi našimi stehnami, a hlavu mu prichytíme rukami. Medzi našimi stehnami a jeho hlavou má zostať medzera.
3. Ruky nemáme napnuté, nezabraňujeme úplne pohybu hlavy – ide nám o zabránenie poranenia hlavy. Ak by sme mu hlavu držali príliš tesne, riskujeme, že spôsobíme závažné zranenie krčnej chrbtice.
4. Po ukončení záchvatu skontrolujeme, či pacient dýcha, prípadne či je pri vedomí a voláme 155.
5. Ak je pacient pri vedomí, pýtame sa, či vie že má epilepsiu, aké lieky na ňu berie a kedy ich bral naposledy. Tieto informácie následne povieme do telefónu.
6. Ak pacient nie je pri vedomí, ale dýcha, uložíme ho do stabilizovanej polohy a čakáme na záchranku.

12.12 Privolanie záchranky

Záchrana bude potrebovať tieto informácie:

1. svoje meno,
2. miesto – adresa/orientačné body,
3. čo sa stalo, aké sú príznaky,
4. počet a vek zranených.

Kate radí ☺

Na tomto videu nájdeš názornú prvú pomoc pri bežných úrazoch.

12.13 Použité zdroje

- AERO Healthcare. AeroBan Non-Woven Triangular Bandage [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://aerohealthcare.com/us/product/aeroband-non-woven-triangular-bandage/>>.
- Australia Wide First Aid. *What is CPR?* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.australiawidefirstaid.com.au/resources/what-is-cpr>>.
- Baptist Health. *Knowing the Recovery Position and CPR Could Help You Save a Life* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.baptisthealth.com/blog/health-and-wellness/knowing-the-recovery-position-and-cpr-could-help-you-save-a-life>>.
- Brendon. *Čo robiť v prípade uhryznutia kliešťom a ako sa proti tomu brániť?* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.brendon.sk/co-robit-v-pripade-uhryznutia-kliestom-a-ako-sa-proti-tomu-branit-blog-x-186>>.
- Cleveland Clinic. *Heimlich Maneuver* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://my.clevelandclinic.org/health/treatments/21675-heimlich-maneuver>>.
- Drugs.com. *Lay Person CPR On Adults* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.drugs.com/cg/lay-person-cpr-on-adults.html>>.
- JOHN. *How to Check for Breathing* [online]. CPR Blog, 2018 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://cpr-test.org/how-to-check-for-breathing>>.
- Poľovníctvo a rybárstvo. *Prvá pomoc pri uštipnutí hmyzom: Viete, čo treba urobiť?* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://polovnictvo-rybarstvo.pluska.sk/poradna/prva-pomoc-pri-ustipnuti-hmyzom-viete-co-treba-urobit>>.
- POSLUCHOVÁ K., DOBIÁŠ V. *Viete ako a kedy privolať sanitku? Záchranár pripomienie základné pravidlá* [online]. Zdravie, 2021 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://zdravie.pluska.sk/novinky-a-odbornici/viete-ako-kedy-privolat-sanitku-zachranar-pripomienie-zakladne-pravidla>>.
- PROKOPOVÁ, T. a kol. *E-learning První pomoci* [online]. Brno: Lékařská fakulta Masarykovy university, 2021 [cit. 2023-11-23].
- Mayo Clinic. *Chocking: First Aid* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.mayoclinic.org/first-aid/first-aid-choking/basics/art-20056637>>.
- Wikimedia Commons. File:Viperaberus1.jpg [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Viperaberus1.jpg>>.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

13 Ohne

S. BARUŠ

13.1 Zásady pri zakladaní ohňa

Ohne nezakladáme v blízkosti kríkov, slamy, stromov (nebezpečenstvo požiaru) alebo tam, kde by bol podklad ohňa tvorený rašelinou alebo zhnitými koreňmi stromov (tlejú pod zemou – požiar vzniká neskôr na inom mieste).

Vždy rešpektujeme pravidlá ochrany prírody a oheň zakladáme len na miestach na to určených – používame už existujúce ohnisko. Z okolia ohniska odstráníme suché lístie, ihličie a trávu.

Ideálny je hlinený, kamenný alebo pieskový podklad – ohnisko sa iba ohraničí kameňmi. V prípade, že zakladáme ohnisko na trávnatom podklade, postup je nasledovný:

1. odstráníme trsy trávy, ktoré navlhčíme a uložíme do tieňa,
2. na obloženie ohniska použijeme kamene (nie je vhodné použiť mokré kamene, pretože praskajú),
3. pri odchode ohnisko zahladíme, kamene odnesieme, polejeme vodou a po vychladnutí prikryjeme odloženými trsmi trávy a znova polejeme vodou.

13.2 Zapálenie ohňa

Dobrým podpaľačom je brezová kôra, ktorá horí aj mokrá. Môžeme využiť trs suchej trávy, suché (najlepšie smrekové) konáriky, živicu z kôry stromov, z KPZ napr. vatové tampóny (môžu sa napustiť voskom), liehové podpaľače, špagát z prírodných materiálov alebo papier.

Na zakladanie ohňa sú najlepšie z ihličnatých stromov smrek a borovica a z listnatých buk, javor a jelša. I po daždi nájdeme pod najspodnejšími živými vetvami ihličnatých stromov drobné suché vetvičky, ktoré nám veľmi pomôžu pri zakladaní ohňa.

Baruš radí 🔥

Ak je drevo mokré, dymí — plameň nedáva teplo ani svetlo. V takomto prípade môžeš vyskúšať nasekať hrubšie polienka, pretože ak nepršalo dlho, vnútri môžu byť ešte suché. Nezabudni, že brezová kôra horí aj mokrá a brezové drevo horí aj živé, rovnako ako agátové.

Základom je nájst si raždie, potom malé vetvičky a až potom silnejšie vetvičky. Zapaluj zo strany, odkiaľ fúka vietor. Prikladaj do kríza, aby sa k ohňu mohol dostať vzduch.

Baruš radí 🔥

Pri udržiavaní ohňa je dobré myslieť na to, aké drevo pálime. Mäkké drevá zhoria oveľa rýchlejšie ako tvrdé, a preto sú výhodnejšie na rozkladanie ohňa. Tvrde drevo však horí pomaly a dáva väčšie množstvo tepla.

Tvrde drevá: agát, dub, buk, jaseň, hruška, čerešňa, slivka
Mäkké drevá: smrek, borovica, jedľa, lipa, osika, topoľ, vŕba

13.3 Rozdelenie ohňov

- **Slávnostné:** majú dávať hlavne svetlo; sú určené na slávnostné príležitosti.
- **Úžitkové:** sú to tie ohniská, ktoré slúžia na varenie, osvetlenie a ohriatie.
- **Strážne:** tieto ohne majú dávať predovšetkým teplo, ale málo svetla a dymu.
- **Signalizačné:** sú určené na vysielanie morzeovky alebo iných dohovorených signálov.

13.3.1 Úžitkové ohne

Francúzsky oheň

Francúzsky oheň je môže byť využívaný nočnými hliadkami, keďže vydáva malý plameň, málo dymu (nedráždi oči), nehádže iskry (neohrozuje spacáky a oblečenie), vydrží horieť niekoľko hodín a na jeho prípravu spotrebujeme minimum dreva. Základ tvorí cez pol metra dlhé smrekové poleno, ktoré rozštiepime na polovicu. Jednu polovicu položíme rozštiepenou plochou nahor a oblú časť, ktorá je na zemi, zaistíme zboku kúskami dreva alebo kameňmi, aby sa neprevrátila. Potom na polene založíme ohník, ktorý ked' vytvorí uhlíky, môžeme prikryť druhou polkou polena. Predtým však na konci polena položíme dve polienka hrubé 3–4 cm. Tieto zabezpečia, aby sa k uhlíkom dostával vzduch a poleno správne vyháralo. Hrúbkou polienok sa dá regulovať aj rýchlosť horenia.

Oheň na snehu

Ak rozkladáme oheň na hlbšom snehu, vyrobíme si z dreva rošt, na ktorý ho kladieme. Pod rošt však musíme na sneh najprv uložiť kamene, aby sa nám oheň neprepadol do snehu, ako sa bude pomaly topiť.

Oheň v jame

V silnom vete môžme rozložiť oheň v jame obloženej kameňmi, aby sme znízili riziko požiaru spôsobeného lietajúcimi iskrami.

(a) Francúzsky oheň

(b) Oheň na snehu

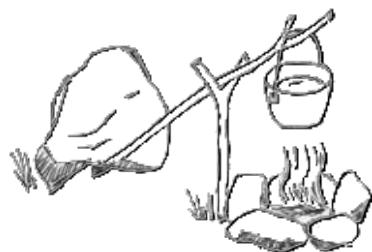

(c) Oheň v jame

Obr. 13.1: Úžitkové ohne

(a) Hliadkový oheň

(b) Záves na kotlík

(c) Oheň medzi kameňmi

Obr. 13.2: Úžitkové ohne

Hliadkový oheň

Je tvorený troma hrubšími polenami, ktoré postupne posúvame do stredu, ako horia. Je málo viditeľný a dáva dostatok tepla. Ešte za svetla si však musíme pripraviť dostatočne žeravú pahrebu, aby polená dobre horeli. Používame suché drevo s dostatkom živice, ináč tento oheň horieť vôbec nebude.

Hospodárske ohniská

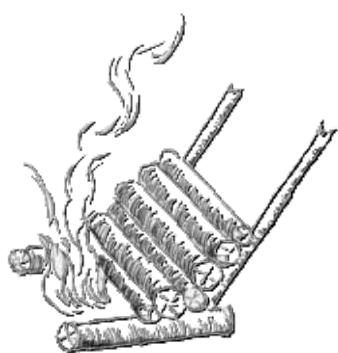
Slúžia k príprave jedla na ohni. Je mnoho spôsobov úpravy jedla pomocou ohňa – môžeme piecť v pahrebe, v kotlíku zavesenom nad ohňom alebo položenom na kameňoch okolo ohňa.

Kanadský krb

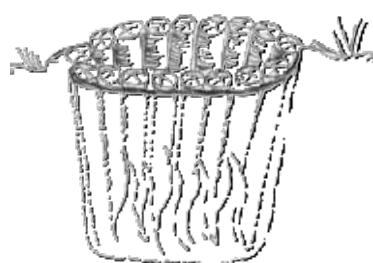
Je neoceniteľný vždy, keď potrebujeme chrániť oheň pred vetrom a zabrániť väčším stratám tepla. Oheň sa založí pred stenou zbitou zo slabej guľatiny s priemerom najviac 10 cm. Tá má odrážať teplo jedným smerom. Kanadský krb sa stavia pre malú skupinku ľudí za sychravého počasia, dá sa na ňom sušiť aj mokrý odev.

(a) Kanadský krb

(b) Oheň lenivcov

(c) Palynézsky oheň

Obr. 13.3: Úžitkové ohne

Oheň lenivcov

Ide o podobné ohnisko ako pri kanadskom krbe, len polená sú naskladané na dva šikmo zrezané koly a po nich sa zasúvajú dole – na kraji založíme oheň. Polená budú pomaly horieť a samy sa zosúvať do ohňa.

Polynézsky oheň

Je to oheň v jame tvaru obráteného kužeľa obloženého drevom. Chráni oheň pred vetrom.

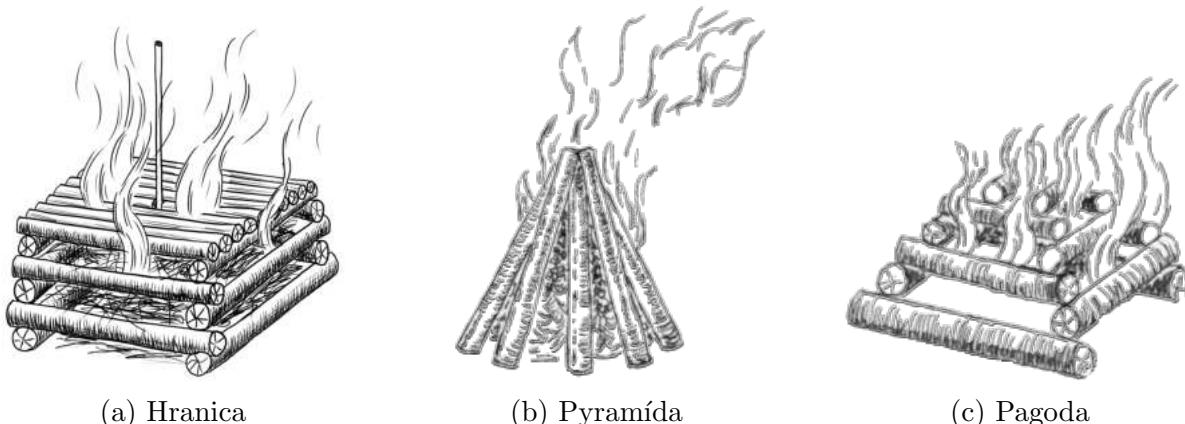
13.3.2 Slávnostné ohne

Hranica

Hranica slúži k dlhému potešeniu zo slávnostného ohňa, keďže horí najdlhšie. Má pôdorys štvorca, v ktorom je v strede zatĺčený kôl (vytvára nám komín). Najspodnejšie poschodia sú vyplnené iba raždím, do vyšších pridávame rozštiepené polená, ich počet sa zvyšuje a posledné poschodie je úplne uzavreté neštiepanými polenami. Ako polená pribúdajú, raždia vkladáme menej a v horných častiach sú už iba polená. Niektoré oddiely však stredový kôl nepoužívajú a ani neukladajú do poschodí naštiepané polená. Ich hranicu tvoria polená rovnakej hrúbky a dĺžky naukladané na seba vytvárajúce akúsi kocku.

Pyramída

Pyramída má menej reprezentatívny vzhľad ako pagoda či hranica. No jej veľkou výhodou je menšia spotreba dreva, a tým pádom aj jej rýchlejšie postavenie. Do pomyselného stredu budúcej pyramídy umiestníme suché raždie, ktoré obložíme polenami (môžeme použiť aj štiepané). Postupne prikladáme hrubšie a nakoniec spravíme posledný obal s rovnako hrubými a dlhými polenami, ktoré si pekne rozložíme, aby vznikla uhladená pyramída.

Obr. 13.4: Slávnostné ohne

Pagoda

Pagoda je zrejme najpoužívanejší slávnostný oheň na našich táboroch. Stavia sa väčšinou z celých (neštiepaných) polien. Na mieste, kde dosadne d'alsie poschodie, vysekáme záseky. Zabráníme tým ich neželanému posúvaniu. Polená sú smerom nahor kratšie a tenšie. Do vnútra celej pagody ukladáme nalámané a natlačené raždie. Zabezpečíme tým rýchle vznielenie, krásny vysoký plameň a istotu, že sa chytia aj hrubé polená.

13.4 Bezpečnosť pri ohni

- ⚠ Nikdy do ohňa nehádzeme nebezpečné predmety či horľaviny, napríklad plasty alebo spreje.
- ⚠ Nikdy nezakladáme oheň v silnom vetre, horiace iskry môžu byť veľmi nebezpečné.
- ⚠ Nikdy nesvietime otvoreným ohňom v stane (sviečky, kahance a pod.)
- ⚠ Vždy máme pripravený dostatok vody na hasenie ohňa.
- ⚠ Oheň zhasíname veľmi dôkladne. Aj z malého zabudnutého uhlíka v pahrebe môže vzniknúť lesný požiar.
- ⚠ Oheň nikdy nenechávame bez dozoru.

13.5 Správanie sa pri slávnostnom ohni

Prejavom vážnosti zapalovalia ohňa je slávostné oblečenie, teda skautská rovnošata, košeľa alebo aspoň skautské tričko a skautská šatka. Slávostný oheň sa zapalojuje faklou, ktorú ohnivec odpáli od vedľajšieho ohniska. Kým sa oheň rozhorí, stojíme v pozore a spievame pieseň Vatra horí. Okolo ohniska je kamienkami vyznačený kruh čistoty, do ktorého môže vstúpiť len ohnivec, ktorý sa o oheň stará. Všetci stoja/sedia rovnako d'aleko od ohňa – v kruhu. Pri tomto ohni sa môžu odovzdať táborové insígnie, skautské ocenenia, spievať piesne, hrať divadlo, realizovať pripravený sprievodný program, no ak chceme prejsť na druhú stranu ohňa, musíme okolo neho prejsť v smere hodinových ručičiek, podobne ako pri nástupe. Do slávostného ohňa v žiadnom prípade nevhadzujeme odpadky ani si na ňom nepripravujeme jedlo.

❖ Čosi navyše ❖

Slávnoſtný táborový oheň zapáľujú štyria ohnivci (ak je oheň malý, môže byť len jeden). Ohnivcov vyberajú vodcovia na základe zásluh. Prichádzajú od štyroch ohnísk rozložených po štyroch svetových stranách od hlavného ohniska. V nich si odpália fakle. Vstúpia do kruhu čistoty a zapália oheň krásy, pravdy, sily a lásky. Symbolika je prevzatá zo Setonovho Woodcraftského zákona.

- ❖ *Zapaľujem oheň krásy, ku ktorému vedie cesta tela. Jeho zákony sú: Bud' čistý, silný a vždy ochraňuj prírodu.*
- ❖ *Zapaľujem oheň pravdy, ku ktorému vedie cesta myслe. Jeho zákony sú: Hovor pravdu, bud' pokorný a hraj čisto podľa pravidiel.*
- ❖ *Zapaľujem oheň sily, ku ktorému vedie cesta ducha. Jeho zákony sú: Bud' odvážny, mlčanlivý a poslúchaj.*
- ❖ *Zapaľujem oheň lásky, ku ktorému vedie cesta služby. Jeho zákony sú: Bud' láskavý, ochotne pomáhaj a ži radostne.*

13.6 Použité zdroje

- 50. zbor A. Dubčeka Nové Zámky. *Oheň [online]*. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://skautnz.sk/ohen/>>.
- BEŽILLA, J. a kol. *Radcovský kurz – handouty pre účastníkov*. Bratislava: Slovenský skauting, 2017.
- JIROUŠEK Z. *Ohně a obřadnictví [online]*. 2007 [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://docplayer.cz/3773501-Ohne-a-obradnictvi-text-kresby-a-foto-zbynek-jirou sek-jerry-autory-basni-starych-25-let-se-nepodarilo-zjistit.html>>.
- KAKODY, V. a kol. *Ceremoniály v Slovenskom skautingu – metodika o obradoch a rituáloch*. Bratislava: Slovenský skauting, 2019.
- ŠVEDA, P. a kol. *Nováčik*. Bratislava: Slovenský skauting, 2018.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

14 KPZ

S. MÁRIA

Všetci správni skauti a skautky majú svoju malú krabičku poslednej záchrany tzv. kápezetku alebo krapózu. KPZ je výborná vec pokial' sa stratíte, prípadne ste v núdzi. Obsahuje to najzákladnejšie na to, aby ste prežili, prípadne sa v bezpečí dostali domov. Krabičku poslednej záchrany vymyslel už pred mnohými rokmi český skaut a spisovateľ Jaroslav Foglar – Jestřáb. Od tej doby je používaná a uznávaná u všetkých skautov.

Čo obsahuje KPZ-ka?

Malé šitie:

- ihla (2–3 kusy),
- niť (netreba celú špulku, radšej 2–3 farby),
- zatváracie špendlíky,
- zopár gombíkov.

14. KPZ

Na oheň:

- zápalky (ideálne zavoskovaná hlavička),
- škrkátko,
- malá sviečka,
- tuhý lieh/pepo (zabalené v alobale),
- brezová kôra.

Písacie a kancelárske potreby:

- papier,
- ceruzka,
- strúhadlo,
- guma,
- spinky,
- gumičky,
- špendlíky.

Zdravotnícke potreby:

- malý obväz (sterilne zabalený),
- náplasť (sterilne zabalená, 2–3 kusy),
- sterilné nalepovacie stehy (dá sa kúpiť v lekárni za pár centov),
- vata alebo vatový tampón (dôkladne zabalený v igelite), dá sa použiť aj pri zakladaní ohňa,
- ibalgin/paralen (ak nie som na to alergický),
- hroznový cukor (cukrík, dôkladne zabalený – na rýchle doplnenie energie).

Iné:

- špagát aspoň 2 m (alebo tenký drôt)
- malý nožík alebo žiletka,
- pári klincov,
- signalizačné zrkadielko,
- malý kompas alebo magnet,
- písťalka,
- 2 €.

Na vrchu KPZ-ky by mal byť prilepený lístok s menom, adresou a telefónnym číslom. Tiež by tam mali byť jasne viditeľné dôležité čísla na záchranné zložky:

- 150 – hasiči
- 155 – rýchla zdravotná pomoc
- 158 – polícia
- 112 – integrovaný záchranný systém

Vhodné je tiež pridať poznámku ako oživovať: KPR 30:2 (30 stlačení a 2 vdychy).

KPZ-ka musí byť vodotesná, aby nám veci vo vnútri nezvlhli. Krabičku by sme mali nosiť stále pri sebe, prípadne v ruksaku. Pre peniaze a zápalky samozrejme nejdeme pri každej príležitosti do KPZ-ky, ale iba vtedy ak to naozaj potrebujeme.

Mária radí ☺

Pokiaľ na výprave alebo v núdzi nejakú vec z krabičky použiješ, po príchode domov ju tam ihned dopln!

14.1 Použité zdroje

- 42. zbor skautov Čarokéz Žitný ostrov. *KPZ-ka* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://carokez.sk/index.php/skautska-prax/vybava/kpz-ka/>>.

15 Vhodná výstroj

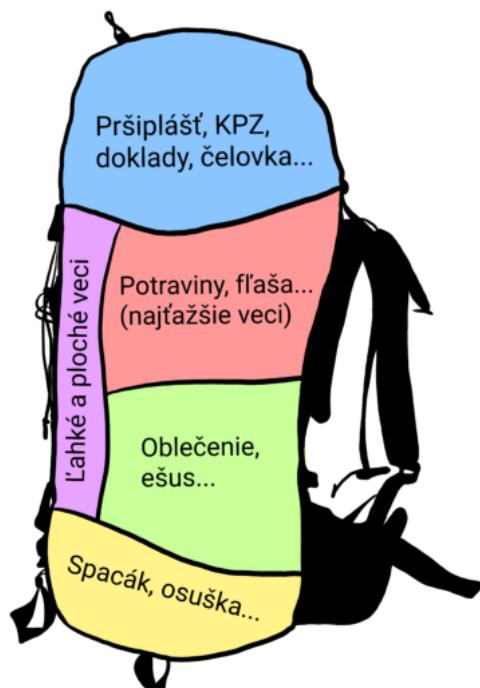
S. BEÁTKA

15.1 Balenie batohu

Základom pri balení je brať si len to, čo nazaj potrebujeme a využijeme. Veci, ku ktorým potrebujeme mať rýchly prístup ako pršiplášť, KPZ, doklady alebo čelovka balíme na vrch batohu, do horného vrecka. Najťažšie veci, ako fľašu s vodou, potraviny, dávame čo najbližšie k chrbtu a ramenám, aby bolo ľazisko pri tele. Ľahšie veci dávame ďalej od chrbta a na spodok batohu. Oblečenie a ešus dáme na spodok batohu, pretože sú ľahké a nebudem ich potrebovať hned. Na spacák býva na spodku batohu samostatný priestor/vrecko.

15.2 Čo nosiť na výpravy a družinovky

- **Družinovka:** zápisník, pero, KPZ, šatka.
- **Jednodňový výlet:** to čo na družinovku, nožík, jedlo, pitie, peniaze, pršiplášť, kartička poistencu, oblečenie podľa počasia, rezervné ponožky, doklady, lekárnička.
- **Viacdňový výlet/puták/tábor:** to čo na jednodňový výlet, spacák, karimatka, ešus, hygienické potreby, baterka, lieky.
- **Výlet v zime:** to čo na viacdňový výlet, teplé oblečenie, rezervné oblečenie, čaj.

Obr. 15.1: Zbalený batoh

15.3 Balenie spacáka

Spacák by sme do obalu nemali skladať ani rolovať, ale jednoducho ho tam napchat'. Zachová sa tak životnosť spacáka a jeho požadovaných vlastností. Rolovaním a skladaním spacáka dochádza k oveľa väčšiemu stlačeniu, v mieste preloženia je spacák najviac namáhaný, a pokiaľ sa jedno miesto napína opakovane, izolačné vlákno sa môže začať trhat'. Pri napchaní spacáka rukou je malá pravdepodobnosť opotrebovania stále toho istého miesta. Po príchode domov treba spacák vyvetrať a pokiaľ možno skladovať rozbalený.

15.4 Obuv

Vhodné topánky by mali byť pohodlné, dobre sedieť na nohe, ideálne je nosiť hrubé ponožky. Jazyk by mal byť prišitý po celej dĺžke, aby sa nám dovnútra nedostávali kamienky a voda. O topánky sa treba starať, aby boli čisté suché a pred výpravou ošetrené. Kožené topánky impregnačným krémom a textilné alebo z brúsenej kože nastriekané impregnačným sprejom. Po návrate treba topánky opäť vycistiť a vysušiť.

15.5 Oblečenie

Na výlety si berieme oblečenie podľa počasia, ak ideme na dlhší čas neberieme zbytočne veľa náhradného oblečenia, ale rátať musíme aj zo zmenami počasia. V lete sú vhodnejšie nenápadné prírodné farby, v zime, keď je horšia viditeľnosť, dobre viditeľné, výrazné farby. Pokrývku hlavy môžeme využiť na ochranu pred slnkom, ale i dažďom. Nezabúdajme na to, že sme skauti a reprezentujeme skouting aj nosením skautskej šatky.

Beátka radí ☺

Mať správne nastavené popruhy a bedrový pás batoha je veľmi dôležité, pretože rozložia jeho váhu rovnomerne.

Nové topánky si najprv treba vychodiť.

Lepšie je mať so sebou viac vrstiev tenkého oblečenia, ako jednu vrstvu hrubého.

15.6 Použité zdroje

- 144. zbor Posolstva B.P. Vráble. *Balenie batoha* [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://144-zbor.webnode.sk/balenie-batoha/>>.
- LIŠKOVÁ, A. *Jak správně sbalit spacák? Víme, jak ho složit i jak ho uchovávat* [online]. CzechNetMedia, 2018 [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://www.jenprocestovatele.cz/jak-spravne-sbalit-spacak-vime-jak-ho-slozit-i-jak-ho-uchovavat/>>.
- ŠVEDA, P. a kol. *Nováčik*. Bratislava: Slovenský skauting, 2018.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

16 Mapy

S. KATKA, S. TEREZKA

Mapa je zjednodušené zobrazenie priestoru, navigačná pomôcka, ktorá zobrazuje vzťahy medzi objektmi v priestore.

Turistická mapa je druh kartografickej mapy povrchu, ktorá má veľmi malú mierku, umožňujúcemu zakresliť veľké množstvo detailov vyskytujúcich sa v krajinе. Je vhodná pre peších turistov, podľa čoho je aj nazvaná.

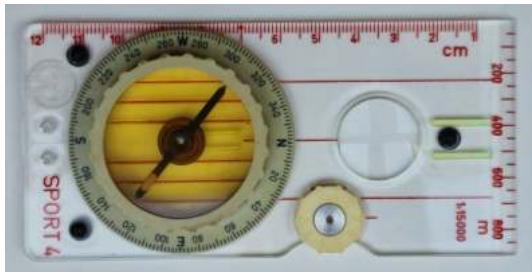
16.1 Mierka mapy

Dôležitým údajom v každej mape je mierka. Udáva, kol'kokrát je realita v danej mape zmenšená. Pokiaľ teda máte mierku 1:40 000, 1 cm na mape odpovedá 40 000 cm v skutočnosti (teda 400 m). Väčšinu turistických máp kúpite s mierkou 1:40 000 alebo 1:50 000. Mať na vedomí mierku je dôležité ako pri plánovaní trasy, tak pri samotnej orientácii.

Okrem číselnej mierky máme aj mierku grafickú. Vyzerá ako malé pravítko zobrazené na kraji mapy.

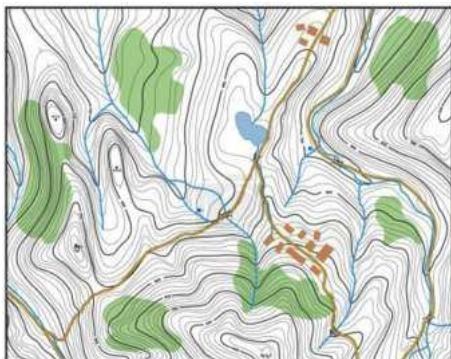
16.2 Kompas a buzola

Obr. 16.1: Buzola

Kompas pozostáva z magnetickej strelky, ktorá sa vplyvom magnetického poľa zeme otáča vždy na sever. Buzola je trochu zložitejšie zariadenie. Obsahuje kompas, ale okrem neho aj podložku s ryskami, pravítkom, lupou a ďalšími vecami, podľa druhu buzoly.

16.3 Vrstevnice

Obr. 16.2: Vrstevnice

Vrstevnica je spojnica bodov s rovnakou nadmorskou výškou. Tam, kde sú vrstevnice hustejšie, je kopec strmší. Podľa vrstevníčiek vieme určiť stúpanie, klesanie, doliny, hrebene...

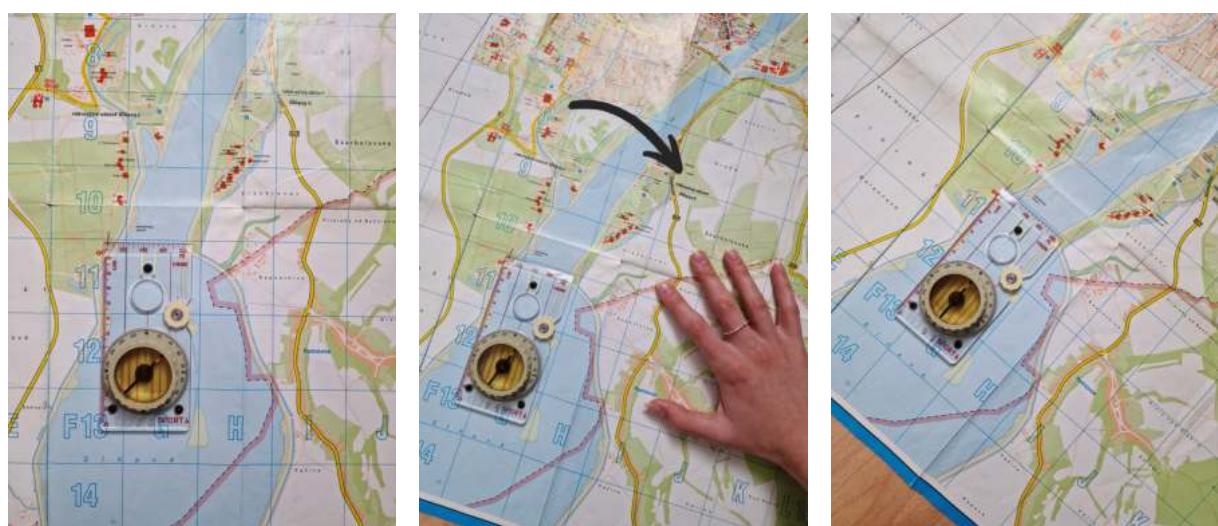
	dáfnica, hlavné cesty, most
	cesty, autobusová zastávka
	spevnená cesta, lesná cesta, chodník
	Železnica, stanica, tunel
	riečka, vodopád, vodná plocha
	prameň, studňa, vodojem, minerálny prameň
	verejné kúpalisko, krytý bazén
	jaskyňa, lom, osamelá skala
	les, kosodrevina
	orientačne dôležitý strom, chránený strom
	hranica národného parku, prírodná zaujimavosť
	komin, rozhlasový alebo televízny stožiar
	kostol, kaplnka, cintorín
	kríž, pamätník a pamätník
	informačné centrum
	zaujímavé miesto, múzeum
	parkovisko, čerpacia stanica
	hrad a zámok, zrúcanina
	hotel, horská chata, ubytovňa, útulňa
	reštaurácia, bufet, horáreň
	autokemp, táborisko, turistický prístrešok
	nemocnica, stanica horskej služby, vyhliadka

Obr. 16.3: Značky na mape

16.4 Orientácia na mape

Je dôležité vedieť sa na mape orientovať s kompasom, ale aj bez neho. Pomocou buzoly je možné zorientovať mapu na sever. Na mape nájdi poludníky (čiary čo bežia zo severu na juh) a polož buzolu na mapu tak, aby sa rysky prekrývali s poludníkmi (obr. 16.4a). Musíš si ale dávať pozor, aby aj rysky na samotnom kompase boli rovnobežne s poludníkmi! Potom celú mapu aj s buzolou otáčaj (obr. 16.4b), až kým nebude strelka kompasu aj sever vyznačený na mape ukazovať na skutočný sever (obr. 16.4c). Ak kompas nemáš, riad' sa podľa dominantných bodov v krajinе.

(a) Položíme buzolu podľa poludníkov

(b) Otáčame celou mapou

(c) Mapa je zorientovaná

Obr. 16.4: Orientácia mapy

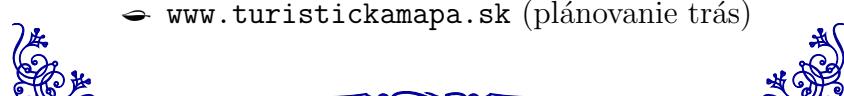
Katka radí ☺

Tipy na online mapy:

– sk.mapy.cz

– www.freemap.sk

– www.turistickamapa.sk (plánovanie trás)

Čosi navyše

Jednou z vecí, ktoré je dobré pri práci s mapou poznať sú azimuty. Azimut je v podstate uhol (v stupňoch), ktorý zviera daný smer od severu. Napr. azimutom 90° bude smer na východ alebo 180° smer na juh. Ak ti niekto povie, aby si šiel pod azimutom 250° , pozrieš sa na svoj kompas, ktorý otočíš na sever. Po obvode ružice sú vypísané stupne, kde si nájdeš požadovaný azimut. Potom už budeš vedieť, ktorým smerom sa vydať.

16.5 Pochodové značky

	Choď týmto smerom
	Ponáhľaj sa
	Utekaj
	Pokračuj týmto smerom, kým nenájdeš ďalšiu značku
	Chod' podľa značiek medzi šípkami
	Koniec značky, ďalej podľa šípk
	Odboč vľavo
	Odboč vpravo
	Nebbezpečie
	Chod' opatrne
	Vráť sa
	Rýchlo sa vráť
	Vráť sa čo najrýchlejšie
	Zastav sa a rozhliadni sa, hľadaj značku
	Chod' nenápadne, maskuj sa
	Rozdelili sme sa (2 a 3 ľudia)
	Tadiaľto nechod'
	Čakaj tu
	Stoj
	Odkaz 3 kroky
	Rieka, potok
	Prechod cez rieku, potok
	Voda sa nedá prekročiť
	Pitná voda
	Nepitná voda
	Studnička
	Odišiel som domov

16.6 Použité zdroje

- 4camping. *Základná orientácia v mape [online]*. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.4camping.sk/clanky/poradna/zakladna-orientacia-v-mape/?fbclid=IwAR2MwkRFGRgoERWpTU0BIU1e5mAT6joYIJGptf-rBYOUxN19iW-jn-f7U60>>.
- MITRÍK, J. a kol. *Prvý skaut*. Bratislava: Slovenský skauting, 2017.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

17 Správanie sa v prírode

S. DADA

17.1 Pohyb v prírode

V rámci hraníc národného parku môžeš chodiť len po značených chodníkoch, ktoré sú zobrazené na mapách. Mimo chodníka smieš ísť len v zastavanom území. Formálne by si nemal chodiť ani po neoznačených lesných cestách.

Pri pohybe po území národného parku a jeho ochranného pásma sme povinní správať sa tak, aby nedochádzalo k zbytočnému poškodeniu neživých častí prírody, poškodeniu alebo úhynu rastlín (aj zber ich častí a plodov viac ako 2 metre od chodníka je v národnom parku zakázaný) a živočíchov alebo k poškodeniu a ničeniu ich životného prostredia vrátane jeho znečisťovania odpadkami a k rušeniu pokoja a ticha, hlavne používaním zariadení spôsobujúcich hluk. Všetky odpadky, ktoré si so sebou prinesieš si aj odnes. Odpadkové koše zvyčajne nenájdeš stáť pri chodníkoch, zbytočne by lákali zver. Zakladať oheň je povolené len na miestach na to určených. Ak ideš so psom, daj si ho na vodítko. Napríklad v Poľsku je pes na väčšine chodníkov zakázaný. Pre kamzíky a svište je to

---

predátor, ktorý ich plaší ešte viac ako ľudia. Pohyb autom na území národného parku je samozrejme zakázaný, avšak výnimky z tohto sa na osobitné povolenia udeľujú hlavne za účelom obhospodarovania a užívania nehnuteľností (pozemky, budovy).

Dada radí ☺

Predtým ako pôjdeš na výlet si ho najprv dobre naplánuj. Pohyb v Národných parkoch môže byť totižto sezónne obmedzený. Na oficiálnych stránkach správy NP si vieš pozrieť návštevný poriadok, v ktorom sú vypísané obmedzenia na konkrétnych turistických chodníkoch, napr. *Návštevný poriadok – NAPANT*, *Návštevný poriadok – NP Veľká Fatra*, *Návštevný poriadok – Tatry*, ale vieš si tam nájsť aj iné užitočné informácie.

17.2 Stanovanie

Miesto na prespanie je dôležité začať hľadať dostatočne skoro a nie na poslednú chvíľu v tme, v daždi. Snaž sa nájsť rovné miesto mimo holých vrcholov, kde ťa môže zasiahnuť blesk, mimo jám, v ktorých sa ľahko nahromadí voda a tiež mimo previsov a skalných stien, odkiaľ môžu padať skaly. Ak ťa zastihne zlé počasie, je lepšie sa skryť v práznej jaskyni než pod prístreškom z ihličia, lebo pri dlhšom daždi premokne. Tiež záleží na ročnom období. V zime je dobré si nájsť miesto, z ktorého bude čo najmenej unikať teplo.

Ked' si postavíš stan, nie je dobré ho nechávať otvorený, lebo prípadný vietor ho môže roztrhať či polámať. Postav ho na čo najrovnejšie miesto, nie len aby si sa dobre vyspal, ale aby bol aj správne napnutý. Tiež skontroluj okolie a odstráň kamene a konáre zo zeme a nezabudni sa pozrieť hore, či sa nad standom nenachádzajú suché konáre, ktoré by mohli spadnúť a poškodiť celtu. Ak nevieš správne postaviť stan, prečítaj si návod alebo požiadaj niekoho o pomoc, lebo pri nesprávnom postavení sa môže poškodiť. Urcite nezabudni na zásadu, že stan sa stavia vždy zatvorený! Stanovať/bivakovať mimo miest na to určených, je zakázané, no vždy si to vieš pozrieť na oficiálnych stránkach NP.

♣ Čosi navyše ♣

Čo robiť, ak sa stretneš s divou zverou?

Ak stretneš medveďa, nerob žiadne prudké pohyby. Hovor naňho pomaly, aby si uvedomil, že nie si nič zaujímavé. Potom odíde aj sám, a ty sa pomaly vzdaluj opačným smerom. Nikdy neutekaj, lebo sa v medveďovi prebudia lovecké inštinkty a začne ťa naháňať. Ak sa medveď postaví na zadné, nerob paniku, je len zvedavý. V prípade, že sa stále približuje, pomaly si ľahni na zem bruchom dolu s rozkročenými nohami, aby ťa nevedel prevrátiť. S rukami chráň krk a hraj mŕtvolu. Ked' medveď zistí, že nie si jedlo, odíde preč. Ak pôjdeš do oblasti, kde sa vyskytujú medvede, je dobré mať so sebou medvedí sprej a pri táboreni uskladni jedlo mimo medvedieho dosahu.

Stretnúť vlka v prírode je veľmi nepravdepodobné. Ak ale nejakého uvidíš, platí opak ako pri medveďovi. Začni hlasno kričať a mávať rukami. Vlk si pomyslí, že si niečo väčšie a nebezpečnejšie než je on sám a ťa nechá na pokoji. Nikdy pred ním neutekaj, lebo ťa bude považovať za korist. Pri táboreni ťa môže upokojiť fakt, že vlci sa boja ohňa.

Pri strete s diviakom zachovaj pokoj a počkaj, kým sám odíde. Ak sa nehýbe, odíď pomaly ty a neotáčaj sa mu chrbtom. Neutekaj pred ním. Ak ťa začne naháňať, najlepšie je vyliezť na strom alebo na skalu a počkať kým odíde preč.

Nepozeraj sa zvieratám do očí, budú to brať ako výzvu na súboj. A čo je najdôležitejšie – nikdy sa nepostav medzi matku a jej mladé!

17.3 Použité zdroje

- MITRÍK, J. a kol. *Neznáme cesty*. Bratislava: Slovenský skauting, 2019.
- Správa Národného parku Nízke Tatry. *Návštevný poriadok [online]*. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<http://napant.sopsr.sk/pre-navstevnikov/navstevny-poriadok/>>.
- Správa NP Veľká Fatra. *Návštevný poriadok [online]*. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<http://npvelkafatra.sopsr.sk/navstevny-poriadok/>>.
- Združenie cestovného ruchu Vysoké Tatry. *Návštevný poriadok [online]*. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.tatry.sk/infocentrum/tatransky-narodny-park-2/navstevny-poriadok/>>.
- Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

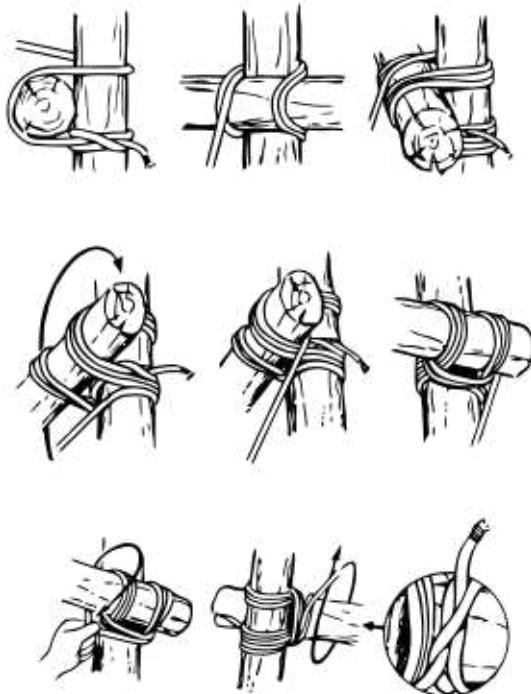

18 Práca s nástrojmi

S. BEÁTKA

18.1 Krížová väzba

Jednoduchá krížová väzba sa používa pomerne často. Hodí sa na zviazanie dvoch tyčí, ktorých poloha sa už nebude meniť a vydrží veľké zaťaženie. Najprv uviažte lodnú slučku, tesne pod vodorovnou tyčou na ktorú bude pôsobiť tlak. Obtočte lano tri–štyrikrát okolo tyčí, tak, ako to vidíte na obrázku 18.1a. Každé nové obtočenie musí byť tesne vedľa predchádzajúceho a všetko poriadne dotiahnite. Na vodorovnej tyči kladťte obtočenia smerom dovnútra a na zvislej tyči ich kladťte smerom von. Potom stáhuje obtočením lana pomedzi tyče. Na záver toto všetko zakončite lodnou slučkou na vodorovnej tyči.

(a) Postup viazania krížovej väzby

(b) Viazanie krížovej väzby

Obr. 18.1: Krížová väzba

18.2 Sekera

Každá sekera sa skladá z hlavy a z poriska. Sekery sa používajú na zotínanie, rúbanie, štiepanie alebo iné opracovávanie dreva. Najbežnejšia je univerzálna sekera, ale existujú aj špecializované sekery na štiepanie a tesanie. Tak ako o každý iný nástroj, aj o sekere sa treba starať, používať ju len na to, na čo je určená a po práci odložiť na miesto.

18.3 Nôž

Existuje veľa typov nožov, každý je vhodný na niečo iné. Multifunkčný nožik je dobrý na drobné práce a má v sebe zabudované rôzne iné praktické nástroje. Otvárací nôž sa dá použiť na vyrezávanie, krájanie a zároveň je skladný. Nôž z pevnou čepelou je menej skladný, ale je vhodný na hrubšiu prácu s drevom, krájanie, prípadne obranu.

18.4 Brúsenie

Hovorí sa, že tupím nožom sa porežeš skôr ako ostrým, a aj preto je dôležité pravidelné brúsenie. Na brúsenie používame brúsny kameň, ktorý si musíme pravidelne namáčať. Nôž priložíme na kameň približne v sklone $15\text{--}20^\circ$ a tiahavým alebo krúživým pohybom (proti ostriu) prechádzame celú čepel. Obzvlášť si musíme dávať pozor na brúsenie špičky. Nezabúdame, že nôž má dve strany a obe treba brúsiť rovnomerne. Postup pri brúsení sekery je rovnaký, mení sa len uhol, ktorý je najčastejšie 30° .

Pri hľadaní správneho uhlja je vo všeobecnosti najvhodnejšie použiť rovnaký uhol, pod akým bol nástroj zabrúsený, lebo medzi jednotlivými typmi nožov a sekier sú rozdiely aj v sklone ostria.

Obr. 18.2: Brúsenie noža

18.5 Bezpečnosť

Pri práci s nožom je najdôležitejšia naša bezpečnosť. Nôž používame len na to, na čo je určený. Chránime tak čepel pred opotrebovaním, ale aj seba. Pri práci s nožom dodržiavame niekoľko zásad. Režeme vždy od seba, nôž podávame rukoväťou napred a čepel držíme za chrbát. Po práci vždy nôž očistíme a odložíme, nenechávame na vlhku.

Obr. 18.3: Káľanie dreva

Sekera musí byť pevne nasadená, hlava sa v porisku nesmie hýbať. Pokial' má sekera puzdro, nechávame ju v ňom uloženú aj pri preprave. Pri chôdzi držíme sekere už vždy ostrím dole. Pri práci so sekeroou by sa nikto nemal pohybovať v bezprostrednej blízkosti, hrozí úraz odletujúcimi kúskami dreva alebo sekery. Sekáme na pevnom drevenom podklade (klát), drevo sa ho musí dotýkať v mieste, kde sekáme. Ak drevo pridržiavame, ruku máme v dostatočnej vzdialenosťi. Pri sekaní treba stáť vždy tak, aby pri prípadnom skíznutí sekera nezasiahla končatinu alebo inú časť tela, najlepšie je stáť mierne rozkročmo. Pri rúbaní myslí na to, že mieriš smerom do zeme, nie k svojim nohám.

Obr. 18.4: Osekávanie konárov

Pri osekávaní konárov ležiaceho stromu je treba stáť na opačnej strane kmeňa, ako osekávame. Pokiaľ musíme stáť na rovnakej strane kmeňa ako sekáme, mali by sme mať nohy čo najďalej od stromu. Konáre osekávame vždy od spodnej strany smerom ku špičke. Konáre sekáme zo strany, kde zvierajú s kmeňom tupý uhol, čo najbližšie pri kmeni.

18.6 Použité zdroje

- ➔ AltoAdigeinnovazione. *Boscaioli e meccatronici, meno obblighi di formazione* [online]. 2017 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.altoadigeinnovazione.it/boscaioli-e-meccatronica-meno-obblighi-di-formazione/>>.
- ➔ HENRY W. *Knife Sharpening Guide 101: How to Sharpen a Pocket Knife* [online]. 2021 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.williamhenry.com/wh-insider/how-to-sharpen-a-pocket-knife/>>.
- ➔ KUTÝ J. *Sekera a pila* [online]. BOZP info, 2006 [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://www.bozpinfo.cz/sekera-pila>>.
- ➔ MITRÍK, J. a kol. *Prvý skaut*. Bratislava: Slovenský skauting, 2017.
- ➔ Středisko Lišák Neratovice. *Vazby* [online]. [cit. 2023-10-24]. Dostupné z <<https://skaut-lisak.cz/skautska-praxe/2019/06/vazby/>>.
- ➔ Zonerama. 80. zbor Ginko Piešťany [online]. [cit. 2023-10-19]. Dostupné z <<https://eu.zonerama.com/80zborPiestany>>.

